

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичний посібник

Одеса
Фенікс
2023

УДК 821.161.2(075)

С 89

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»,
(протокол № 3 від 16 лютого 2023 року)*

Упорядник:

Назаренко Оксана Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

Колкутіна Вікторія Вікторівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сікорська Вікторія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри довузівської підготовки Одеського національного морського університету.

С 89 **Сучасна українська література** : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] /
О. М. Назаренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс,
2023. – 149 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-966-928-911-7

Навчальний посібник побудований відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня навчального курсу «Сучасна українська література». Складається він із загальних положень, структури навчальної дисципліни, теоретичного матеріалу для лекцій, планів і завдань до практичних занять, тем і завдань для самостійної роботи, питань до іспиту та завдань для комплексної контрольної роботи. Зазначена дисципліна є особливо важливою для свідомого, осмисленого засвоєння сучасної української літератури.

Навчальний посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 821.161.2(075)

ISBN 978-966-928-911-7

© О. М. Назаренко, упорядкування, 2023

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Сучасна українська література» передбачає засвоєння студентами фактичних відомостей із даного курсу, вивчення тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей художніх текстів цього періоду, з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють логіку розвитку художнього мислення зазначеного періоду, вивчення й пізнання творчості письменників, яка увиразнює художні прикмети національної літератури тощо. Беручи до уваги наявність базових знань студентів з класичної та сучасної літератури, набутих за період навчання у середній школі, вибір авторів та творів, особливо класичної літератури, припадає на яскраві літературні зразки, які залишилися поза увагою шкільної програми. Особлива увага приділяється вивченню творів історичного напрямку напряму, що в першу чергу мають формувати національний світогляд і патріотизм майбутнього філолога. Суттєвою часткою курсу є опрацювання творів письменників та поетів постмодерного періоду. Також увагу зосереджено на творчості письменників, що пишуть «поза нормою», але є яскравими представниками сучасної української постмодерної літератури, студенти з першого заняття мають можливість приєднатися до літературних дискусій, що точаться навколо творчості письменників українського андеграунду.

Мета курсу – формування у майбутніх філологів здібності ефективно використовувати при рішенні професійних завдань знань про основні тенденції розвитку, тематику і проблематику, художньо-стильові ознаки текстів й розуміння літератури як форми художнього пізнання і упорядкування дійсності, про надбання української літератури у контексті світової, а також виховання патріотизму, гуманізму, удосконалення естетичного смаку, власного світогляду.

Завдання курсу – формування навичок виявляти основні, провідні ознаки й доміанти творів, характеризувати художні особливості митця на різних етапах його творчого шляху, індивідуальний стиль, основні світоглядні ідеї письменника; вміння аналізувати твір з урахуванням його художньої, естетичної цілісності, авторської позиції, сучасного прочитання; розкривати основні проблеми творів; зіставляти різні погляди на творчість письменника, виявляти здатність доводити, аргументувати свої твердження про твір; вивчення інших дисциплін і поглиблення знань шляхом самостійної роботи; надання можливості активно застосовувати отримані знання для виконання курсових проектів з інших дисциплін, закласти основи, необхідні для вивчення дисциплін за спеціальністю тощо.

Оволодіння курсом «Сучасна українська література» передбачає читання лекцій, проведення практичних занять, консультацій, самостійної роботи, заліку та іспиту.

Особлива увага приділяється прищепленню студентам практичних навичок із застосування отриманих знань у майбутній професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студенти повинні знати:**

- найважливіші факти літературного процесу від давнини до початку ХХІ століття;
- основні тенденції розвитку художньої літератури цього періоду;
- найвизначніші біографічні відомості про письменників;
- специфіку змісту і форми творів;
- місце і значення прозових творів в доробку письменника та літературному процесі цього періоду;
- мистецькі напрями, що репрезентують літератори;
- визначальні ознаки понять (традиціоналізм, літературні роди та їх основні жанри як своєрідні способи образного відтворення дійсності: роман, повість, оповідання, новела; традиції і новаторство в художній літературі; індивідуальний стиль письменника; система зображально-виражальних засобів).

Студенти повинні вміти:

- аналізувати твір з урахуванням його художньої, естетичної цілісності, авторської позиції, сучасного прочитання;
- розкривати основні проблеми творів;
- зіставляти різні погляди на творчість письменника, виявляти здатність доводити, аргументувати свої твердження про твір;
- користуватися додатковими джерелами (монографіями, статтями, енциклопедіями, довідниками, словниками термінів тощо); готувати доповіді, реферати чи дослідження-повідомлення проблемного характеру на літературну тему.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекційні заняття	Практичні заняття	Всього ауд. годин	Курсові роботи	Контрольні роботи	Самостійна робота	Всього годин	Кількість кредитів ECTS	Екзамен	Залік
очна	1	1,2	18	22	40	-	-	50	90	3	+	-

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви розділів, тем		Кількість годин			
		усього	лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
№ п/п					
1.	Розвиток жанру «історичний роман» у творчості письменників кінця ХХ ст. Історичний роман Р.Іваничука «Орда». «Щаслива зоря» України: минуле, теперішнє і майбутнє в романі.	8	2	2	4
2.	Жіночі постаті в історії Русі-України. Доля української жінки в романі Р. Іваничука «Мальви»	8	-	2	6
3.	Постмодернізм в українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. Проза Марії Матіос. «Солодка Даруся».	8	2	2	4
4.	Неомодернізм у сучасній українській прозі. Творчість Олеся Ульяненка. Роман «Сталінка»	8	2	2	4
5.	«Станіславівський» феномен сучасного постмодерну. О. Ірванець «Очамимря».	8	2	2	4
6.	Стильові особливості поезії постмодерного періоду. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну. Поезія І. Малковича, О. Ірванця, Р. Скиби, О. Лишеги, Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана.	10	2	2	6
7.	Феміністичний дискурс сучасної української прози. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко. Лада Лузіна. Цикл «Київські відьми».	8	2	4	2
8.	Особливості жіночого письма (проза). Роман Люко Дашвар «Рай.Центр» - книга про сучасне покоління українців.	8	2	2	4

9.	Психологічна драма І. Роздобудько «Гудзик».	8	2	2	4
10.	Сучасна українська детективна література. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив.	8	2	2	4
11.	Символіка збірки новел «Звірослов» Тані Малярчук. Сучасне покоління у романі Любка Дереша «Поклоніння ящірці».	8	-	-	8
	Всього	90	18	22	50

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Лекція № 1

Розвиток жанру «історичний роман» у творчості письменників кінця ХХ ст. Історичний роман Р.Іваничука «Орда». «Щаслива зоря» України: минуле, теперішнє і майбутнє в романі.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку жанру «історичний роман» у творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; поглибити знання студентів класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; удосконалення вмінь й навичок інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення; удосконалення мислення (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Виявляти найважливіші ознаки історичного роману як жанру.
2. Аналізувати літературний твір з урахуванням його естетичної, художньої цінності.
3. Визначати місце і значення історичних творів у літературному процесі ХХ ст.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проєкт, 2010. 464 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХУІІ ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.

5. Іваничук Р. І. Мальви. Харків: Фоліо, 2019. 235 с.
6. Іваничук Р. І. Орда. Харків: Фоліо, 2020. 219 с.
7. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
8. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
9. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
10. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
11. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Предмет і мета курсу «Сучасна українська література». Зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами.
2. Історичний роман Р. Іваничука «Орда» - психологічний художній аналіз трагічних подій ХVIII ст.
3. Руйнування козацької столиці Батурина та історичні факти і літературні джерела.
4. Пошуки дороги до храму у житті героїв роману «Орда».
5. Минуле, теперішнє і майбутнє України у романі «Орда».

Основний зміст

1. Предмет і мета курсу «Сучасна українська література». Зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами. Літературний процес – явище різномірне й багатоаспектне, котре потребує докладного вивчення, осмислення, критичного й теоретичного підходів. Саме тому курс *“Сучасна українська література”* має на меті ознайомити студентів зі своєрідною складовою літературного процесу – українським письменством від давнини й

до сьогодення, окреслити основні його віхи, розширити уявлення студентів про основні тенденції розвитку, тематику і проблематику, художньо-стильові ознаки текстів й розуміння літератури як форми художнього пізнання і упорядкування дійсності, доповнити їхні знання про надбання української літератури у контексті світової, а також виховати високу читацьку культуру, гуманізм, удосконалити естетичний смаку, власний світогляд.

Вивчення української літератури передбачає ознайомлення з творами у хронологічному порядку в залежності від часу створення, тому даний курс тісно пов'язаний з таким предметом, як *історія України*. Також український літературний процес є невід'ємною складовою загальносвітового літературного процесу, тому даний курс пов'язаний з таким предметом, як *світова історія*. Тісними вважаються зв'язки курсу «Українська література» з *іноземними мовами* (за можливості читання творів певного жанру в оригіналі для порівняння з українськими творами чи виявлення особливостей). Серед гуманітарних наук, з якими ще пов'язаний курс української літератури, зазначимо наступні: *українська мова, музика, образотворче мистецтво, філософія, релігія, краєзнавство, культурологія*.

2. Історичний роман Р. Іваничука «Орда» - психологічний художній аналіз трагічних подій XVIII ст. Роман Іванович Іваничук (1929 – 2016) – український письменник, громадський діяч, один із організаторів Товариства української мови ім. Шевченка, Народного Руху України, член Спілки письменників України (з 1960), народний депутат України I-го скликання (1990–1994). Заслужений працівник культури України, лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, Літературної премії ім. А. Головка, премії ім. Мазепи. Його творчість також відзначена літературною премією Міжнародної фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів. Критики стверджують, що ця премія є українською Нобелівською нагородою.

16 січня 2009 р. Указом Президента України за самовіддане служіння Україні, значний особистий внесок у духовне відродження української

держави, плідну літературну і громадську діяльність письменнику присвоєно звання Героя України з врученням ордена Держави.

Роман Іваничук належить до когорти тих видатних митців, якого справедливо називають «літописцем епохи». Переважна частка його письменницького доробку репрезентує історичні події, пов'язані з життям і боротьбою українського народу, формує національну свідомість, апелює до самосвідомості, зберігає й утверджує історичну пам'ять, відроджує духовно й активізує почуття гордості за героїчне минуле і моральний вибір наших пращів. Його історична романістика – цілісна епічна розповідь про вузлові для української нації історичні події, починаючи з XV століття і донині – дає змогу провести паралелі між минулими і сучасними подіями, сприяє кращому розумінню останніх, бо, перефразовуючи загальновідомий вислів, кожне наступне покоління має вчитися на помилках своїх попередників, ураховувати історичний досвід, аби трагічні сторінки історії не повторилися в майбутньому.

Роман Іваничук — автор багатьох збірок новел та оповідань, повістей, але найбільшу популярність він здобув як історичний романіст. Його «Мальви», «Черлене вино», «Манускрипт з вулиці Руської», «Вода з каменю», «Четвертий вимір», «Шрами на скалі», «Журавлиний крик», «Бо війна війною», «Орда» - це різні часи, різні географічні терени, різні жанрові підвиди історичного роману.

«Загальна концепція усіх моїх історичних романів, – наголошував Р.Іваничук, – зводиться в мене до єдиної формули «Меч і Мисль», яка означає перемену засобів зброї, засобів боротьби».

«Роман-псалом» (хвалебна пісня релігійного змісту) - так визначив сам автор жанр твору, узявши епіграфом рядка Івана Богослова і вказуючи таким чином на умовність історичності «Орди». Це зразок так званого «химерного роману», але ця химерність полягає не в містиці, не в подорожі часом і простором, а в розкритті химерності самої української душі.

Роман багатоаспектний, у ньому - цілий ряд проблем філософського, соціально-політичного і морально-етичного плану, отже, можна стверджувати про контамінацію елементів філософського, соціально-політичного й антиутопічного роману (утопія - це бажаний соціальний устрій, а антиутопія – небажаний). Тут тісно переплелися фантазмагорія і реальність: точно виписані картини звичайного народного побуту чергуються з епізодами фольклорної і сатиричної фантастики, що дає можливість авторові інтерпретувати події декількома сюжетними лініями.

Твір Р. Іваничука, що з'явився на переломі тисячоліть, в епоху важливих змін (це властиво антиутопіям), є застереженням від згубних наслідків, пов'язаних із невдалими експериментами в людському соціумі. Чи не тому у фіналі другої частини роману йде мова про крах карликової імперії-мутанта.

3. Руйнування козацької столиці Батурина та історичні факти і літературні джерела. Минуло понад 300 років від трагічної в історії нашої держави події – зруйнування російськими військами Петра I тодішньої гетьманської столиці України Батурина. Ординці Меншикова по-звірячому знищили батуринців та захисників міста. У книзі-дослідженні Сергія Павленка «Загибель Батурина 2 листопада 1708 року» справедливо стверджується, що майбутня жертва-місто нагромадило у собі критичну масу протистояння й рішуче піднялося на оборону прав і свобод рідного народу: «Палії і не підозрювали, що своїм злодіянням вони витворили Україні образ-символ Батурина як незалежності, відчайдушності і а волелюбності українців». Вже багато років проводяться розкопки в Батурині і віднайдені цікаві знахідки часів оборони і падіння гетьманської столиці. Місто-попелище мало залишило після себе документів, але багато свідчень варварського нищення центру політичного, й культурного життя Лівобережної України. Розкопали жінку, яка прикривалася від глумителів іконою Божої Матері, але це не врятувало її. Звірі-нелюди Меншикова (інакше й не скажеш, хоч були й християнами-одновірцями) прокололи списом і жінку й ікону. Так і побачили цю жахливу картину: ікона, жінка й

спис. А ще інші, не менш страхітливі сцени намалювали розкопані дитячі понівечені голівки...

Не тільки із літописів, дум і переказів відтворюють широку панораму моторошної кривавої різни й руїни гетьманської столиці, коли заюшене кров'ю п'яне військо царя Петра і кололо й рубало з ненавистю дітей, жінок, беззахисних старих людей: «А в городі у Батурині Мужиків да жінок у пень сікли да рубали. Церкви палили, святості да Ікони під ноги топтали...». Часто цитують І. Борщака і Р. Мартеля: «Всі мешканці Батурина без огляду на вік і стать вирізані, як наказують нелюдські звичаї москалів» - «Ціла Україна купається в крові. Меншиков уживає засобів московського варварства», наводять перекази про те, що Сеймом протягом трьох днів текла не вода, а червона кров (15 тисяч мешканців гетьманської столиці було вирізано, інших вбито, спалено; закривавлені трупи старшин прибивали цвяхами до дощок і вкидали до річки).

4. Пошуки дороги до храму у житті героїв роману «Орда». Третя частина твору «Дорога до Храму» – *шлях на Голгофу своєї нації*. Кульмінацією стверджувального аспекту роману «Орда» є розмова отця Єпіфанія з учителем Тимотеєм Вергуном. Колишній професор Києво-Могилянської академії заповідає колишньому спудеєві повернутися в Україну і продовжити справу осліплого за літописом Самійла Величка, силою думки ствердити те, що дотепер стверджувалося лише зброєю. Сильнішою від меча може бути тільки мисль, цю зброю неможливо відібрати. Тема мислі-зброї, стилета-стилосу (Є.Маланюк) проходить через усі історичні твори Іваничука. «Чим житиме народ, коли в нього не стане зброї, а до мислі не привчили? – запитує Григорій Сковорода, герой роману «Журавлиний крик». – Загине він. А щоб цього не трапилось, учитися треба: кожну мить, кожен день, розум свій будити – він же безмежний. А коли народ матиме його, хоча б у головах окремих людей, то уподібниться він кременеві, в якому затаївся вогонь».

Подібні міркування-освяння означають еволюцію образу Єпіфанія: «Що потрібно дати народові, щоб він народом залишився, коли в нього відбирають

меча? Сто разів правий Тимотей Вергун: мисль, просвіту, науку права і державності, філософію буття. Крізь які інститути слід провести народ, щоб він мав усе це про запас на випадок поразки? – Тільки крізь храм науки і духовності».

Для того жорстокого часу, який вимагав від українського достойника Феофана Прокоповича складати «Родословний розпис російських царів до государя Петра І» та «Історію Петра Великого від народження його до Полтавської баталії», питання збереження енергії мислі було як ніколи гострим. Не втрачає воно своєї гостроти і сьогодні.

5. Минуле, теперішнє і майбутнє України у романі «Орда». Роман Іваничук твором «Орда» доводить, що нам не треба повертатися в неволю, а треба вірити «в щасливу зорю України». Його роман - це колаж історії й сучасності, а якщо точніше: довершене втілення сучасності в формулу історичну: минуле, теперішнє і майбутнє. Письменник вміє творити образи лаконічні, але яскраві, сугестивні, які сприяють виникненню багатьох асоціацій, народжують паралелі з нашою дійсністю. Химерний роман дозволив Іваничукові у неповні 200 сторінок тексту вмістити великі обшири України. Головний герой твору отець Єпіфаній мандрує дорогами обездоленого краю: Батурин – Глухів – Київ – Полтава – Лебедин - Висока Могила - Скит Манявський - Карпатські гори і бачить «всю свою захомучену землю від Прип'яті до Чорного моря, від Прута аж до Лопані, оточену високими тюремними стінами; перебуває в різних землях імперської Росії (Воронеж – Сибір – Петербург – Гродно), Туреччині, Європі.

Письменник у містерії поєднань історії й сучасності стискає й ущільнює віки: гетьманування Мазепи – царювання Петра І, просякне трупною отрутою тіло Радянського Союзу з Биківнею, Куропатами, Дем'яновим Лазом, передає власні боління й розпач нації, яка борсається у путах імперського зла.

Вишукана форма роману-псалма (від гр. psalom — хвалебна пісня релігійного змісту) допомагала митцеві витворити високий український дух. Літературознавці сказали своє вагоме слово про роман Р Іваничука «Орда»,

який яскраво висвітлив перший в історії масовий геноцид українців, варварське зруйнування гетьманської столиці.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Яка мета курсу «Сучасна українська література»?
2. Чому роман «Орда» – «проекція на день нинішній»?
3. Як можна визначити життєвий матеріал і художній сюжет роману?
4. Чому за жанром «Орда» - химерний роман?
5. Як ви розумієте терміни «роман-притча», «роман-псалом»? У чому своєрідність композиції роману?

Лекція №2

Постмодернізм в українській літературі кінця XX – початку XXI ст. Проза Марії Матіос «Солодка Даруся».

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури постмодерну, про класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі постмодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.
4. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення постмодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця XX - початку XXI ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.

3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Матіос М. Солодка Даруся. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2020. 208 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Українська дискусія про постмодернізм.
2. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.
3. Марія Матіос: між традицією і стилізацією.
4. Символіка часу в романі М. Матіос «Солодка Даруся». Міфологія буття українства у прозі М. Матіос.

Основний зміст

1. Українська дискусія про постмодернізм. На тему постмодернізму відбулося чимало круглих столів, написано безліч статей. Першою термін «постмодернізм» ужила в Україні в 1991 р. Наталка Білоцерківець, охарактеризувавши літературні гурти «Бу-Ба-Бу», «Пропала грамота», музичні - «Брати Гадюкіни», «Сестричка Віка» як постмодерністські. Того ж року Галина Сиваченко в статті «Зрушення кордонів: постсоціалізм чи постмодернізм?» пов'язала постсоціалістичний ігровий словацький роман 80-х із постмодернізмом, акцентуючи на самопародійному ефекті постмодернізму і пастиші, тобто свідомій підробці стилю якогось письменника, твору чи школи. На її думку, в літературах Центральної та Східної Європи постмодернізм давав змогу митцю, що знаходився під потужним політичним пресингом, зберегти власну індивідуальність.

На тему постмодернізму в часописі «Слово і Час» особливо важливою стала стаття Т. Денисової «Феномен постмодернізму: контури й орієнтири». У ній авторка висвітлила історію поняття «постмодернізм», визнала непродуктивним шлях його заперечення чи спростування, оскільки постмодернізм, як і будь-який інший мистецький стиль, потребує передусім дослідження. За її твердженням, це поняття почали вживати наприкінці 50-х років ХХ ст. у США (І. Гау, І. Гассан). У 80-ті роки воно набуло міжнародного поширення. Постмодерна література, за словами Т. Денисової, є антиподом літератури модерної, елітарної, апелює до широких мас. У цьому її принципова ознака. Постмодерний роман побудований на гротеску, пародії, іронії, травестуванні, поєднанні, здавалося б, непеєднуваних речей: верху і низу, комедії і трагедії, сатири й сентиментальності, документа й міфу. Постмодерне мистецтво відмовилося від самопієтету, максимально використовуючи іронію.

Основними джерелами виникнення постмодернізму, за спостереженнями М. Павлишина, були: 1) невдача проекту модерності з його раціоналістською самовпевненістю, амбіцією рятівника людства, претензією на загальнолюдськість;

2) перебування суб'єкта вже після історії: «історія», «великі розповіді» закінчилися - людина має влаштуватися в сучасному;

3) скептичність щодо будь-яких систем та ідеологій;

4) іронія, гра, цитування;

5) змішування жанрів, рівнів мовлення, високої і популярної культури;

б) деконструкція, тобто розвінчування ідеологій та ієрархій цінностей, розмаскування ідеологій задля дестабілізації ідеології взагалі.

2. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі. Як і будь-яка епоха, яка почалася після здобуття Україною незалежності, потребує періодизації. Не виключення в цьому відношенні складає і літературна творчість. Перша спроба класифікувати найновішу українську літературу належить Володимирі Єшкілеву, котрий у «Плерома

З'98: Мала українська енциклопедія актуальної літератури» виокремив в українській літературі тестаментарно-рустикальний, тобто традиційний, а також постмодерний і неомодерний дискурси та запропонував генераційний принцип поділу письменників постмодерного дискурсу: 1) Вісімдесятники, які вийшли із андеграунду (Г. Петросаняк, Ю. Винничук, Ю. Андрухович, В. Неборак, О. Ірванець, Є. Пашковський).

2) Дев'яностники (Т. Прохасько, І. Андрусяк, І. Ципердюк, Р. Кухарук).

Обидва покоління, на думку В.Єшкілева вирізняються такими цінностями: гра, свобода, цитата, Гессе, карнавал, професіоналізм, концепт, Гайдеггер, опозиційність, символ, Джойс, стилізація, Кафка, Фройд, Борхес (80-ті) й інтеграція, дилетантизм, антологоманія, інтуїтивізм, конформізм, футуризм, Америка (90-ті).

Ідентифікуючи нове покоління двотисячних, І.Бондар-Терещенко називає його «нульовим». Його хвилює та швидкість, з якою це покоління здобуло собі популярність, – «юним геніям вистачає одного-двох «нульових» текстів як необов'язкової перепустки в культуру мас». На його думку всіх літераторів цього покоління єднає прагнення стати модним автором одного розтиражованого тексту, швидкого успіху. Однак, як показав час, двотисячники встигли вже написати не по одній, а по кілька книжок. Легкість, з якою вони пишуть, свідчить не завжди про добре опанування літературної професії, а про бажання постійно знаходитися у центрі уваги читачів. Письменниками цього періоду зазвичай рухає епатаж.

Дослідниця Р. Харчук здійснила спробу класифікувати сучасних авторів на «західників» і «грунтівців». Вона зараховує до перших тих письменників, котрі є зорієнтовані на західну традицію (Ю. Андрухович, Ю. Іздрик, В. Єшкілев), а до других – зорієнтованих на власну традицію (В. Медвідь, Є. Пашковський, О. Ульяненко). Ця класифікація не у всьому є актуальною, оскільки орієнтація «грунтівців» на власну традицію. Перетворюється на суто декларативну.

Н. Білоцерківець і В. Даниленко обстоюють територіальний (географічний) принцип класифікації. Ця класифікація є актуальною з огляду на те, що розчленування України між двома імперіями – Російською й Австро-Угорською, згодом між СРСР і Польщею – позначилося й на сучасному українському суспільстві, яке можна назвати суспільством цивілізаційного розлому, в якому одна частина належить до західної традиції, інша – до советської, точніше російської. В. Даниленко, не відкидаючи генераційного принципу, виокремлює: «житомирську» (В. Медвідь, Є. Пашковський, М.Закусило, Ю. Гудзь) і «галицьку» (Ю. Андрухович, Ю. Винничук, Ю. Іздрик, Т. Прохасько) школи. Митці з «галицької» школи обстоюють формалістичні пошуки, стилізацію під існуючі зразки; «житомирська» – орієнтована, за В. Даниленком, на пошуки власних першооснов, на доторкання до екзистенцій них глибин людини.

Н.Білоцерківець вирізняє «галицько-станіславівську» і «київсько-житомирську» школи, вказуючи на культивування цими школами різних типів героїв: рафінований інтелігент, схильний до споглядання («галицько-станіславівська» школа), маргінальна особистість, обтяжена патологічною свідомістю («київсько-житомирська»).

3. Марія Матіос: між традицією і стилізацією. Марія Матіос народилася у 1959 р. на хуторі Сірук біля с. Розтоки, що на Буковині. Закінчила філологічний факультет Чернівецького університету, тепер Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Пише поезію й прозу, їй належать збірки поезій: «З трави і листя» (1983), «Вогонь живиці» (1986), «Сад нетерпіння» (1994), «Десять дек морозної води» (1995), «На Миколая» (1995), «Жіночий аркан» (2002). Авторка книги повістей «Життя коротке» (2001), книги новел «Нація» (2001), історико-психологічного роману «Солодка Даруся» (2004), первісна назва якого «Трояка ружа», книги кулінарних рецептів і народознавчих студій «Фуршет від Марії Матіос» (2002), «Бульварного роману» (2003), політичного роману-памфлету «Містер і місіс Ю в країні укрів» (2006), психологічної розвідки «Щоденник страченої»

(2005), родинної саги у новелах «Майже ніколи не навпаки» (2007). У 2005 р. отримала Національну премію ім. Т. Шевченка за роман «Солодка Даруся».

Критика називає М. Матіос найплодовитішою і найпрацевитішою українською письменницею, творчість якої є найстрокатішою у жанровому відношенні: повість, бульварний роман, книга кулінарних рецептів, роман памфлет, сага у новелах. Сама письменниця не хоче, аби її читали в метро, стверджуючи, наче «чітко знає статус, вік і стать своїх читачів – від академіка до домогосподарки». Інтерес до її книжок, накладу й кількості перевидань не менші, аніж в О. Забужко, а любов до письменниці є всенародною без особливого втручання критики. Такий успіх пояснюється рішучим відстоюванням М. Матіос традиційних українських цінностей, що їх більшість сучасних українських прозаїків вважає або анахронічними, або неможливими.

4. Символіка часу в романі М. Матіос «Солодка Даруся». Міфологія буття українства у прозі М. Матіос. Письменниця Марія Матіос романом «Солодка Даруся» сміливо і рішуче відкинула правила політичної обережності й суспільних табу - і на свій страх і ризик здійснила жорстоку мандрівку в наше криваве і не менш жорстоке історичне пекло, в безодню, куди лячно зазирати. (Павло Загребельний).

Роман Марії Матіос «Солодка Даруся» називають українською історією 30-х-70-х років ХХ століття в її буковинському й галицькому ареалах. Твір письменниці вводить нас у розуміння життя гуцулів як об'єкта дискримінаційної політики за різних окупаційних режимів, передає напружені стосунки, що існували в Буковині й Галичині між українською більшістю і румунською, німецькою, радянською адміністрацією, переломлення у філософії, психіці, світогляді, сприйнятті світу, які відбуваються в людей під час карколомних історичних подій.

Роман Марії Матіос «Солодка Даруся» - закодоване бачення світу - дає читачеві ключі до скарбниці людських почувань у межових ситуаціях, допомагає глибше пізнати свою землю, могутнє генетичне коріння народу. Враження від сприймання тексту дуже сильне: картинно все відчувається й

уявляється, додається емоційний музичний ряд. Атмосфера твору дає можливість реципієнту зануритись у той історичний час і пересвідчитись у справедливості анотаційного слова до роману : «...історія і кожна окрема людина за всіх часів і режимів пов'язані одною пуповиною, а гріх і його спокута - явища майже осяжні, матеріальні. Це вражаюча, приголомшлива розповідь про безпощадні жорна історії, невитравлюване людське зло і незнищенне добро водночас, про природну толерантність людей різної крові і націй у часи історичних катаклізмів та про незбагненні пристрасті маленького людського серця».

Авторська дефініція роману «Солодка Даруся» - драма на три життя. Твір Марії Матіос складається з трьох частин, трьох мозаїчних картин: «Даруся» - драма щоденна, «Іван Цвичок» - драма попередня, «Михайлове чудо» - драма найголовніша. Вони створюють монолітний сплав двох часових площин.

За визначенням Дмитра Павличка, це «повість, за сюжетом - новела, за шириною охоплення історичних подій - роман, за насиченням оповіді діалогами, прямою мовою - п'єса». Це історичний, філософський, психологічний роман, «книга - метафора для всеукраїнської новітньої історії».

У драмі найголовнішій «Михайлове чудо» змінюється час - від теперішнього - до минулого і націєпростір (українці, румуни, євреї, німці, поляки); читач дізнається про Дарусиних тата й маму, різних займанців Черемошного, воєнні і соціальні катастрофи, причину важкої недуги дівчини-сироти. Тут Марія Матіос конструює трагедійний час і простір, заповнює цей континуум щасливими й трагічними подіями з загостреною емоційністю, тяжіє до християнської містики (заголовок драми «Михайлове чудо» називає не тільки головну героїню Матронку, але й дає проєкцію на покарання Михайла і його дружини; прокльони, адресовані Дарусі, збуваються - дівчина стає німою; через добро і зло витлумачує реальне життя; вдається до моралізму як соціально і релігійно значущої дії).

Марія Матіос за цей роман стала переможцем конкурсу «Книжка року-2004» і Лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка 2005 року.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. За якими критеріями можна віднести роман «Солодка Даруся» до постмодерної літератури?
2. Якою була перша назва роману «Солодка Даруся»? Що вона означала?
3. У чому полягає своєрідність композиції роману?
4. З якою метою М. Матіос використовує символи у романі? Назвіть їх.

Лекція № 3

Неомодернізм у сучасній українській прозі. Творчість Олеся Ульяненка. Роман «Сталінка»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури неомодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію неомодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі неомодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії неомодерну під час прочитання сучасних творів.
4. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення неомодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Неомодернізм як компенсація розгромленого українського модернізму.
2. Містична безодня у прозі О. Ульяненка.
3. Сталінщина як суспільне явище в романі «Сталінка».
4. Деградація роду Піскарьових протягом кількох поколінь як характерна риса сучасної України, за О.Ульяненком.
5. Мотив злочину і покарання у творчості О.Ульяненка.

Основний зміст

1. Неомодернізм як компенсація розгромленого українського модернізму. Упродовж останніх двох десятиліть навколо терміна «постмодернізм», або «неомодернізм», в Україні точилися гострі суперечки – про його природу, ознаки й особливості розвитку на українському ґрунті. Численні публікації науковців, круглі столи, конференції засвідчили, з одного боку, зацікавленість українських літературознавців явищем, що в європейській гуманітаристиці на той час уже було досліджене, а з другого боку – задекларували проникнення його в український простір у вигляді чи то нового літературного стилю, чи «певного духовного стану» (за Еко), «духу часу» (за Тойнбі).

Про те, що прагнення дати постмодернізмові якомога точніше означення спричинилося до появи різних потрактувань цього культурного «феномену», йдеться у статті Роксани Харчук, яка окреслює суть дискусії, розглядаючи

статті Галини Сиваченко, Тамари Денисової, Стефанії Андрусів, публікації Марка Павлишина, Олега Ільницького, Івана Фізера, Ростислава Семківа, Сергія Квіта, Оксани Пахльовської, Тамари Гундорової. Вона подає огляд кількох спроб періодизації літературного процесу і, відповідно, класифікації творів сучасної літератури. Такий широкий аналітичний зріз має прояснити для читача загальну картину як стану дослідження постмодернізму у вітчизняному літературознавстві, так і особливості сприйняття наукою цього нового для неї явища.

Авторка окреслює період 1990–2000-х років в українській літературі як постмодерний і розглядає прозу різних авторів, опубліковану саме в цей час. Важливо, що вона уникає спокуси ділити їх на постмодерністів і непостмодерністів (або, що навіть небезпечніше, брати до уваги лише приналежність до постмодерного стилю), позаяк, очевидно, має на меті показати саме механізми впливу постмодернізму як «духу часу» на індивідуальний стиль кожного із досліджуваних письменників. Відтак маємо авторський погляд на взаємозв'язок між постмодернізмом і неомодернізмом та на особливості розвитку «традиційного» письма (Валерій Шевчук, Марія Матіос).

У контексті міркувань про постмодерний період Харчук розглядає твори речників «станіславівського феномену» Юрія Андруховича, Юрія Іздрика, Тараса Прохаська, представниць феміністичного дискурсу Оксани Забужко та Євгенії Кононенко.

Риси: втрата віри у вищий сенс людського існування; заперечення пізнаванності світу, релятивізм; розгубленість індивіда перед власною екзистенцією; погляд на повсякденну дійсність як на театр абсурду; орієнтація на ідеологічну незаангажованість; поглиблена рефлексивність; іронічність та самоіронічність; епатажність; інтертекстуальність, діалогізм; елітарність.

Окрім того, письменники покоління постепохи «акцентують на маргінальному, що має здатність ...переходити в стан типового». Межова ситуація – тло, на якому розгортається більшість постмодерністських

прозових текстів, де індивід перебуває на межі власної свідомості, психічної норми соціуму, врешті, на межі мовленнєвій (суржик, діалект, сленг), темпоральній між минулим і сьогоднішнім.

Проза О. Ульяненка (романи «Зимова повість» (1995), «Сталінка» (1995), «Вогненне око» (1997) та ін.), хоча й тяжіє до того типу нарації, що притаманний прозі Є. Пашковського, дещо інша. Герої О. Ульяненка живуть на маргінесі соціуму. Чи не тому письменника вважають автором української «чорнушної прози»: найчастіше артикульовані О. Ульяненком. Проте, «тверда віра у Бога рятує його текст від безвиході».

2. Містична безодня у прозі О. Ульяненка. Народився 8 травня 1962 р. у м. Хорол на Полтавщині. Навчався у Лубенському медучилищі, моршколі (закінчив у 1980р.). Працював на шахті електриком, слюсарем, монтажником, вантажником, служив у війську і «катувався» по лікарнях. Згодом співпрацював із часописами та телебаченням. Лауреат премії «Благовіст» (1995) та державної Малої Шевченківської премії ім. Т. Шевченка за 1997р. (за роман «Сталінка»). Був членом Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників. Помер 18 серпня 2010р.

Його проза перекладена англійською, вірменською та німецькою.

Автор романів і повістей “Зимова повість” (1994), “Сталінка” (1994), “Вогненне око” (1997), “Богемна рапсодія” (1999), “Син тіні” (2002), “Дофін Сатани” (2003), “Знак Саваофа” (2003), “Ізгої” (2003), “Хрест на Сатурні” (2004), “Квіти Содому” (2005), “Ангели помсти” (2006), “Серафима” (2007), “Софія” (2009), “Жінка його мрії” (2009), “Там, де Південь” (2010), “Седой” (2010) та оповідань “Антисеміт”, “Біля синього, синього моря”, “Жиган”, “Ірка”, “Молитва”, “Муха”, “Рецидив”, “Угода”, “Яйця динозавра”.

Одним із найвідоміших, найрезонансніших романів у творчості Олеся Ульяненка, з яким він по-справжньому дебютував в українській літературі, є «Сталінка». За нього автор у 1997 році отримав першу і єдину на сьогодні Малу Шевченківську премію.

Перша частина роману – відтворення сучасного некрофілічного стану суспільства; йдеться про некрофілічних людей, позбавлених Духу і приречених часом на вимирання. Письменник деякий період жив на Сталінці, в романі – лише десята частина пережитого, перебаченого. Сталінка, Московський район міста Києва, – оселя маргіналів і гегемонів, – постає в романі такою, якою він її бачив щодня, про що йдеться в першій частині – відверті реалії. Друга частина – міф з медитативними й містичними відступами. Зміст роману пронизаний єдиним символом; чорне сонце поганства заходить, ламаючи кістки, розриваючи м'ясо, пронизуючи повітря променями трупного смороду, але сходить сонце Християнства – воно зійде. Ми, живемо на зламі, неправда трощить черепи тих, що шукають за правдою, йде “ломка”. Роман про злочинців, босоту, покидьків, це – експозиція. Герой – Йона – тікає з дурдому і застає навколишнє життя у найвищій відвертості.

«Я не співець смерти; вона навіть не посестра мені...» – намагається переконати нас О. Ульяновко перед читанням «Вогненного Ока»;

«Життя – тупа й бездарна річ. Те, що потрібне Господу, того, на превеликий жаль і скорботу, не потрібне більшості людей»;

«У мене відсутнє таке щире і непідробне захоплення життям, як у Пака, бо я не люблю жити, вірніше, я не вмію жити, для мене особисто життя – нудна річ, але потрібна»;

«Якщо життя існує для смерти, то звідси можна вивести формулу: не запацьоривши руки, нічого не зробиш, бо кожна праця зобов'язує до бруду – так життя закінчується смертю»;

«Кожна людина – омана; це Біблія. Істину знає лише Бог, ми не знаємо: навіщо? Лише перед смертю, за якусь мить, прийде об'явлення, знаття про сенс і призначення. Шукати за істиною – шлях відверто хибний; людині покладено інше, людське – шукати за Богом. Література – це наша робітня, не менш людська, ніж столярна майстерня. Тобі подарована можливість осмислювати і відтворювати, – якщо не використаєш цю даність – тебе розірве на шматки. А надихає, стимулює це кволе саме по собі письменницьке

тривання лише віра; якщо її забракне – то поступ обірветься, мотузка лусне і падатимеш, поки не вмреш»;

«Поезія – тільки від Бога (проза може бути від нечистого, бо це – земля), вона падає на людину відразу, стовпом, це – музика»;

«Мене в моїх текстах немає, матеріал пропускається через мене, але трансформується в художній твір через вищі сили».

3. Сталінщина як суспільне явище в романі «Сталінка». Подієву основу твору складають дві сюжетні лінії: перша історія моральної деградації та зрештою повного виродження роду Піскурів-Піскарьових; друга – опис життя пацієнта психлікарні, безпритульної та наділеної Духом людини – Лорда-Йони.

Основне місце подій у романі – київський район Сталінка, де свого часу мешкав О. Ульяненко. Л. Масенко підкреслює, що заголовок твору маркує не лише географічну назву, а прочитується як містичний художній символ на позначення цілої історичної епохи."

Сталінщина як доба культу вождя, граничного деспотизму влади, нівеляції моральних пріоритетів, цінності особистості породжує новий тип владної людини: її світовідчуття ґрунтується на сталінських догмах, наслідуванні вождя в поведінці та вчинках (звідки й хвороблива підозрілість, жорстоке свавілля, бажання підкорити своїй волі будь-якою ціною й жити за принципом «хто не з нами, той проти нас»). Втіленням вірного слуги культу особи стає патріарх родини Піскурів, гріхопадіння котрого – перше серед низки жорстоких злочинів, скоєних членами цього роду. Щоправда, в «Сталінці» зло не залишається непокараним (на відміну від багатьох злочинів окресленої історичної епохи), навпаки, містичне передчуття наближення глобальної розплати (Божої карі) стає невідворотним, формує апокаліптичний настрій роману.

В образі старого Піскура Ульяненко втілює виразні риси фанатичного послідовника культу Сталіна, портрет якого для діда – ікона, а слово і приклад – релігія. Деспотизм, жорстокість, нехтування людськими свободами і

презирливе ставлення до життя інших деформують світоглядні засади героя, остаточно витісняють з його свідомості будь-яку мораль, етику, духовність. Зауважимо, що образ Піскуря був типовим для сталінських часів.

4. Деградація роду Піскарьових протягом кількох поколінь як характерна риса сучасної України, за О.Ульяненком. У романі відтворено сучасний некрофілічний стан суспільства, показано людей, позбавлених будь-яких цінностей, які ведуть рослинний спосіб життя. В творі представлено долі відмерлих «людських рештків». Всі дійові особи «Сталінки» мовби закриті, ізольовані від зовнішнього світу, приречені на поодиноке вимирання. Навіть важко уявити їх у контактних зв'язках зі світом зовнішнім. Герої, кинуті на суспільне дно, живуть і гинуть лише фізично, про духовність їм взагалі нічого не відомо, вона для них фактично не існує, і, власне, цим вони й викликають до себе велике співчуття, а смерть їхня бачиться чи не єдиним порятунком і визволенням. Та серед суцільних червоно-чорних кольорів у творі яскравим сонячним промінням видаються самотні епізоди в житті героїв, описані з неймовірним теплом і ліризмом, які ще сильніше дисонують із похмурим масивом подій.

Перебуваючи на межі здорового глузду, старший Піскарьов відчуває свою нікчемність і непотрібність, та допомоги шукати ніде. Після того, як дружина влаштовується на роботу «на віно і водку», примара домашнього вогнища зникає: єдиною відповіддю на заклики Михайла про допомогу стає «Піть, сволочь, треба менше» і скляний погляд очей Марії. Своєю смертю герой зустрічає на ліжку психлікарні – переляканий і самотній. Опис похорону вражає язичницькою тваринною байдужістю до людської душі, що упокоїлася. Попрощався з батьком Горік, молодший син Михайла, ватажок однієї з розбійних бригад Сталінки, котрому судилося завершити шлях моральної деградації та фізичного виродження роду Піскурів-Піскарьових.

Атмосфера тілесного гниття, смороду, тління плоті присутня на кожній сторінці тексту, поступово нагнітається й стає апокаліптичним символом наближення неминучої Божої карі.

5. Мотив злочину і покарання у творчості О.Ульяненка. У романі відтворено сучасний некрофілічний стан суспільства, показано людей, позбавлених будь-яких цінностей, які ведуть рослинний спосіб життя. В творі представлено долі відмерлих «людських рештків». Всі дійові особи «Сталінки» мовби закриті, ізольовані від зовнішнього світу, приречені на поодиноке вимирання. Навіть важко уявити їх у контактних зв'язках зі світом зовнішнім.

Герой роману Йона втікає з божевільні, уособлюючи те людське, що змушує його втекти, вирватись за рамки суспільного розкладу. Йона – це таке собі ясне сонце, яке повільно, але все ж таки сходить у царстві поганства.

Проте, вирвавшись на свободу, вдихнувши вільного вітру, Йона не може по-справжньому вивільнитись, він приречений нести нелегкий хрест вивільнення і страждань. Дуже чітко окреслено таку приреченість у словах одного із героїв «Сталінки»: «Ех, куда бежать?.. Куда бежать... страна вечних дураков і поетов».

Поряд із зображенням поневірянь Йони описано розпусницьке, дике життя в стінах сталінки, що, ніби виступає якимсь невідомим диспансерером для невиліковного суспільства, тримає в своїх межах усе найбільше зло. І дечим Йона нагадує Ісуса Христа, що страждає, несе кару за всіх отих «горіків піскарьових». «Йона сторожко слухав місто... «Хто не бачив світла, той не був у темряві». – Хто жив у темряві, той бачив світло»... Символічним є зображення наприкінці роману баби у вікні, яка молиться, – це така собі ікона на стінах Сталіни, що втілює собою віру в духовне переродження людини.

«Сталінка» О. Ульяненка змальовує всю ту содоміаду, яку так часто не хочуть помічати інші українські письменники, віддаючи перевагу офісно-рекламному «милу» і любовній слині. Він, як ніхто інший, цей безперечно талановитий автор, совість української літератури, наш Селін і Достоевський, з долею, що вартує написання окремої книжки, навчився дивитися на світ безсторонньо. Завдяки його таланту маємо змогу відчутно солодкий присмак мандрівки на край ночі. Олесь Ульяненко – безсумнівно мудрий

життєписець темної сторони медалі, який, стиснувши зуби (як його Йона), не полишав вірити у переродження людини, її духовну вивищеність. У своїх романах письменник поміж рядків ховає шанс на спасіння для головного героя, на воскресіння, вказує шлях переродження. «Йона повернув голову, топлячи погляд у кушпелінні людського потоку, над яким здіймалася грибоподібна хмара: наче вперше побачив туман, що огортав білі колони, ліплені фасади будинків з алебастровими янголами; тихі сквери, що знову ставали затишними скверами; від цього йому навіть трохи покаламутніло в очах – «Осінь, проте не зима...».

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Чому роман «Сталінка» — «проекція на день нинішній»?
2. Як можна визначити життєвий матеріал і художній сюжет роману?
3. Чому за жанром «Сталінка» - неомодерний роман?
4. У чому своєрідність композиції роману?
5. Як ви розумієте образ Лорда-Йони? Чому автор назвав героя Йоною?
6. У чому причина деградації роду Піскурів?

Лекція № 4

«Станіславський» феномен сучасного постмодерну. О. Ірванець «Очамиря»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури неомодерну; засвоєння студентами фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію «Станіславського» феномену; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну; удосконалення логічного мислення студентів.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу «Станіславського» феномену.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії «Станіславського» феномену під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проєкт, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. «Станіславський напрямок» літератури сучасного постмодерну: постаті, твори.
2. Казка для дорослих – повість О.Ірванця «Очамимря».
3. Алюзії та символи в повісті.
4. Особливості мови повісті.
5. Апокаліптичні мотиви в повісті.

Основний зміст

1. «Станіславський напрямок» літератури сучасного постмодерну: постаті, твори. Для усвідомлення напрямку й механізмів розвитку вітчизняної літератури, зокрема на межі ХХ – ХХІ ст., важливими є історичний контекст, культурні впливи і взаємодії. Особливості такого літературного й культурного явища, як «станіславівський феномен», увиразнюються під час висвітлення історичних умов його формування, а також його зв'язків і впливів на нього західної культури. Станіславський феномен (іноді - Станіславівський феномен, Івано-Франківський феномен) - феномен наявності у місті Івано-Франківську (до 1939 р. Станіславів (Станіславів), у 1939–1962 рр. - Станіслав) групи письменників та художників, у творчості яких найрафінованіше були інсталювані цінності знакового списку українського постмодерного дискурсу.

«Станіславський феномен» сформувався в українській культурі наприкінці 80-х років, й активно почав розвиватися саме в літературі в 90-і роки. Він дав новий вектор розвитку української сучасної літератури європейського гатунку. В. Єшкілев, який увів у обіг поняття «станіславський феномен», трактує його як «специфічне явище-гібрид», яке виникло внаслідок запозичення постмодерном прийнятних елементів зі світової літератури й певною мірою «мічурінським» способом їх щеплення до неприйнятних українських реалій. Ростислав Шпук зазначає, що *«станіславський феномен» – це наче флешмоб «творчих» харизм*, який полягає в тому, що в короткий період часу, в одному маргінальному місті з'явилася ціла плеяда молодих людей: Ю. Андрухович, Т. Прохасько, Ю. Іздрик, В. Єшкілев, А. Кирпан, А. Мулик, які активно видавали мистецькі продукти дуже високого рівня, перш за все – у літературі, формуючи «канон» «станіславського феномену» з їхніх опублікованих творів у часописі «Четвер».

Таким чином, це втручання в українську літературу та перехоплення загальноукраїнського літпроцесу, підняло культурний та літературний рівень для всього українського письменства.

Можемо побачити закономірність між думками В. Єшкілева та Р. Шпука – вони пов'язують «станіславський феномен» безпосередньо з літературою, але Тарас Прохасько, навпаки, наголошує на необхідності розділяти літературознавче поняття «станіславський феномен» і літературне життя, яке пов'язане з містом Станіславом як головним культурним центром «станіславського феномену», який несе нові теми ХХІ ст. та спосіб їх викладу, а також звернення до історичної пам'яті й міфології Галичини й Центральної Європи.

Ю. Іздрик, навпаки, відзначає те, що найфеноменальніше в так званому «станіславському феномені» – його «поки-що-не-проминальність»: «Щокілька років з'являються постаті, явища або групи людей, які дивують чимось новим: новим поглядом назовні і всередину, новою мовою, новими інтонаціями й акцентами».

«Станіславський феномен», явище багатогране, тому конкретного визначення його рис та ознак немає. Але можна впевнено ствержувати, що саме ця творча ініціатива стала поштовхом для багатьох українських (переважно західних регіонів) письменників, які продовжують художньо-естетичні стратегії станіславівців, адже чільних «станіславівців» Ю. Андруховича, Т. Прохаська, Ю. Іздрика, зокрема, знають в усьму світі як письменників «нової доби» української культури. Саме завдяки ним, була створена перша в Україні резиденція для молодих україномовних письменників в Івано-Франківську, де молоді таланти мають змогу показати себе через свої есеї та були відкриті імена таких молодих письменників, як Олена Герасим'юк, Євген Мехеда. Варто згадати роль часопису тестів і візій «Четвер», який став платформою для таких молодих авторів, як Любка Дереш, Ірена Карпа, Світлана Поваляєва, Таня Малярчук.

2. Казка для дорослих – повість О. Ірванця «Очамиря». Олександр Ірванець – поет, прозаїк, драматург, перекладач, народився 24 січня 1961 року у Львові. Виростав у Рівному. Закінчив 8 класів Рівненської СШ № 18 (1976), Дубенське педагогічне училище (1980) та Літературний інститут імені Горького (Москва, 1989).

Широкій громадськості О. Ірванець став відомий після того, як вони разом з Ю. Андруховичем та Віктором Небораком створили літературне об'єднання «Бу-Ба-Бу». До цього Олександр працював учителем у середній школі № 24 міста Рівне, писав вірші. До 1985 року, коли народилося Бу-Ба-Бу, він був просто молодим поетом і щиро вважав, що він кращий у себе в місті, так, і, напевно, так воно і було. Напередодні народження легендарного літературного тріо Олександр вперше потрапив на семінар творчої молоді, який проводився в Ірпені - і переконався, що в Україні є досить багато поетів, які пишуть, так як він, і навіть краще. Там він і познайомився з Ю. Андруховичем, і це була перша точка відліку, з якої потім почалося Бу-Ба-Бу (Бурлеск - Балаган - Буфонада). Незабаром вони з'єдналися ще й з Віктором Небораком.

«Є речі, які важко описати в поезії. Вони вимагають або поеми чи роману у віршах, чого я ніколи в житті не напишу. Не все піддається поезії, і тому кілька останніх років я пишу п'єси і прозу », так пояснив Олександр свій ухил до прозового творчості.

Перший «нібито роман», «Рівне / Ровно» написаний у жанрі антиутопії, хоча там є і утопія східного (соціалістичного) Рівне. Друга назва роману «Стіна», яка ділить місто на два сектори: східне «Рівне» і західне «Рівне». Сьогодні кожне місто, як і будь-яке село в Україні, розділене на східний та західний сектора в широкому значенні, і цілком може навіть у кожної людини є ця внутрішня стіна.

Твори перекладалися англійською, німецькою, французькою, шведською, польською, чеською, білоруською, російською, італійською, хорватською мовами. П'єси Ірванця ставилися на сценах Німеччини, Люксембурга, Казахстану. У Польщі була створена радіоп'єса «Recording», а у Кракові вийшла окрема книга його драматургії. Готується до виходу книга прози О. Ірванця «Очамимря».

З 1993 року постійно мешкає в Ірпені під Києвом. З початку 2000-х рр. працює в драматургії та прозі. Автор понад двох десятків книг та численних публікацій у часописах і альманахах Європи й Америки.

«Очамимря» - перша збірка прози Олександра Ірванця, яка містить у собі повість і п'ять оповідань. Олександр Ірванець – нестандартний письменник. Книга, написана ним, не тримає тебе у постійній напрузі, не змушує глибоко задумуватися і ламати собі голову над суперечливими питаннями суспільства, в якому ти живеш. Але по ходу читання ти сам задумуєшся і робиш висновки.

Навіщо дивитися різні американські блокбастери, якщо можна і почитати. Головне не американське, а наше – слов'янське! Тема апокаліпсису, звичайно, стара, але повість «Очамимря» (в честь неї була названа і книга) просто таки перевертає щось у тебе в голові. Повість «Очамимря», яка й дала назву всій книжці, є, за визначенням самого автора, «казочкою в діттерському

стилі», а насправді – перелицьованою новочасною версією давньої легенди про Кирила Кожум'яку Здається – казочка-фентезі, але з глибоким змістом. Недавнє минуле, чи далеке майбутнє? І те, і інше. Отже, уявіть, «А внизу за течією Ріки Град стоїть...». Град – це Київ, дещо інший, після спалахів – на ЧАЕС: зруйновані платформи метро, залізні колісничі побитих розібраних авто, тупіт кінських копит по Подолу, кнєзеві десятники піднімають та женуть люд на роботу... І, Очамимря, вона живе трохи вище Граду, їсть беззахисних людей, спить і росте.

3. Алюзії та символи в повісті. Повість «Очамимря» має іронічний підзаголовок – «повість безврем'яних літ». Автор тут і справді стилізує виклад під літописну оповідь періоду Київської Русі «Повість временних літ» (993), використовує перебільшення і фантастику, властиві казці та легенді (для прикладу, ящірка Очамимря засинає і просинається потім дорослою, великою; головному героєві Кирюсі долю віщує пророчиця-відунка).

У Граді, де відбуваються події і який стоїть над Рікою, впізнаємо Київ, елементами вестернізації можна вважати назви на кшталт Труханайленд, гумористичний ефект створюють оригінальні найменування на зразок Бабародіни чи Тарасашевченки. «Очамимря» містить жанрові ознаки травестії – у творі перелицьовано (назад до Котляревського!) героїко-фантастичну казку про Кирила Кожум'яку.

Саме у «Повісті временних літ» уперше зафіксовано образ українського богатиря-змієборця Кирила Кожум'яки, що є центральним персонажем Ірванцевої повісті. Цей образ трапляється й у творчості Олександра Олеся, І. Кочерги, П. Тичини, та Ірванець чи не вперше подає його пародійно.

Іронічну посмішку в читача викликає «мудрий» князь, який вважає, що не потребує користуватися з досягнень попередників, бо «в них усе має бути своє, власне, вистраждане», і який не дозволяє вільнодумства, хоч виглядає зовсім не грізним, а швидше смішним в очах наратора і читача: «Бо Кнєзеву волю в нас усі звикли виконувати – і гридникі, і вільні, і смерди, звичайно ж, – а тут якась вода, невже ж насмілиться не послухатися»; «То, щоб городяни

дурно не тинялися, клей запахуший не нюхали, грибами сушеними не об'їдалися та растаман-траву не збирали, останнім часом Князь у вільний день чистоту проголошує. Каже Князь, ніби чистота – запорука здоров'я. Хто його зна, може й правду каже. Князь же помилятися не може. Хоча коли чоловік якою коростою або струпом вкритий, та ще ті струпи намочити, та мочалом пошкребти, то йому тільки гірше робиться. Але то вже Князь не розпорядився. І негоже заперечувати» – при цьому інтонація удавано пошанна, а навмисно спрощене письмо – теж ознака авторського іронічного ставлення. І лише на перший погляд повість виглядає осучасненою Київською Руссю. Це не зовсім так. Після того, як стався «Спалах» (у майбутньому, чи, можливо, автор натякає на Чорнобиль), люди ніби отупіли і повернулися до того стану, що користуються лише найпростішими здобутками попередників: «Ми б ще користувалися й іншими їхніми речами, та не дано нам кебети», – іронізує автор. Нові боги над світом запанували – «всемогущий бог Фак і всемогуща богиня Фака», та загинули й вони, тому світ наш «недосотворений». А під Градом, до речі, у підземеллях, живуть якісь мудриполітенівці. (Це як поділ на Рівне і Ровно.) Сам Ірванець пише подібно до волхва: «Все наче правильно каже волф хитромудрий, та от тільки бринить у голосі його якась легенька ніби насмішка, ледь відчутна»

4. Особливості мови повісті. Деградувало місто, опустилося до самого що не є первісно-общинного, до сірого світанку цивілізації. Ні писемності, ні наук, ні ремесел, ні помислів, ні почуттів, - нічого не мають. Порожнеча, прадавня порожнеча. І написано про неї мовою такою, начебто трохи билинною, буцімто колись Ірванець сидів на ослінчику біля Нестора чи якогось Бояна незрячого і в чорнильницю до них заглядав. Градяни – люди напевно нудні, бо первісні, і коли б повість хоч трохи довшою була, то запросто зуміла б набриднути. Знай тільки лопочуть щось суржиком, бредуть тупо дамбу через Ріку насипати, щоб її щовесни змивала нова повінь - такий собі пісочний годинник безсенсового буття, а ще викопують із золи пляшки, що лишили «перві люде», отож часто труяться насмерть.

Іронія у повісті відчутна чи не першою чергою завдяки лексиці: *втикаючи, противно, растаман-трава, Піпсікола і Кукакола (доньки князя, сіамські близнючки), оборзїли, «шо делать?»* тощо. Гридні Кнєзеві нагадують «пацанів» із кримінального фільму. Зрештою, вже в самій ідеї перелицювання (травестування) міститься іронічний елемент. Адже, перелицьовуючи і передягаючи, автор використовує манеру, умовно кажучи, несерйозну, на відміну від пародії (сатиричний зміст зберігає серйозну форму). Класичний зразок перелицювання – травестійну «Енеїду» Котляревського – називають ірої-комічною поемою. В «Очамимрі» автор вдається також до перелицювання народних пісень. Так, «Їхали козаки із Дону додому» перетворена на «Ой та їхали лугом-берегом гридні круто наворочені, гей!». Автор вдавано скромно зазначає з цього приводу: «Воно, може, й не дуже до ладу ця пісня складена, так не дано ж нам теперішнім, кебети».

«Звичайна» інакомовлена іронія (сказане не є істинним) у повісті практично відсутня. Натомість концептуальна іронія як стилістична категорія реалізується завдяки створенню відповідної інтонації: змішування елементів високого і низького стилів, використання слів жаргонних, молодіжного сленгу, застарілих чи новостворених слів, які формально схожі на архаїзми («воскуряє», «возронтали»), і водночас – фольклорних тавтологій (*думу думає*) тощо. В такому стилі подано характеристику головного героя: «*І люди його [Кирюху] поважають-шанують, бо рівний він у поводженні і з гриднем бритоголовим, і зі смердом нестриженим, ні на кого ніколи голосу не підняв, не послав, не образив*». Кирюху обманом налаштували проти Очамимрі, й він, як порядний герой кінофільму, мститиме за кохану. Та й тут автор використовує фольклорний мотив – казковий і баладний (сопілка з дерева на могилі, наприклад): той, хто загинув, усе одно по смерті повідомляє ім'я вбивці, – у померлих очах Янки було видно його лик... Іронічно гине сама Очамимря (бідолашна прагнула любові й померла в леті за несправжнім коханим), і так само іронічно гине Кирюха (його придавив хвіст ящірки), а від смороду великого тіла Очамимрі вимирає і Град. Трагічне завершення, на

відміну від народної казки. Але й Очамимря в Ірванця – це зовсім не той дракон, з яким боровся Кожум'яка. Як лірично звертається вона до свого вимріяного коханого! Такі поетичні рядки про ящірку викликають неоднозначну посмішку в читача. Проте й сприймати її однозначно як «зло» також не вдається.

5. Апокаліптичні мотиви в повісті. А тим, що після нас у Граді з попелу постануть, Ірванець, виходить, у такому чутті відмовив, нюх відбив. Та що Ірванець - боги від них відмовилися. Волхв їхній, що, певно, бібліотеку Вернадського відрив і Ніцше начитався, каже: «Померли всемілостивий бог Фак і сонцесяйна богиня Фака». Швидше відмовилися - адже важко бути милосердним богом у такій безперспективній місцевості. Отож і приходять натомість усілякі слизькі гади, плазуни неоковирні, доісторичні очамимрі, жруть усіх підряд, топчуть останні пам'ятники, що їх скульптор Куц ваяв любовно, дерева цінних порід мнуть, мов негодне бадилля. І навіть з необережності розчавлюють єдиного Героя, єдиного в тім скупім на думку і дію місті, хто і кебету мав, і світле майбутнє, і автомат Калашникова. А образитися на ту людоджерну Очамимрю складно, бо ми, гей-слов'яни, сердобольний народ і усвідомлюємо: *скотина ж не зі зла таку шкоду робить, воно ж не поміма нічого - воно ж животноє*. Жарти жартами, а десь, мабуть, уже й вилупилася та ігуана волоока. Так казав Ірванець...

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Яку роль зіграв «Станіславський феномен» у розвитку української літератури на рубежі 20-21 ст.?
2. Назвіть представників цього специфічного явища.
3. Чому повість О. Ірванця «Очамимря» - казка для дорослих?
4. Які алюзії викликає повість?

Лекція № 5

Стильові особливості поезії постмодерного періоду.

Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну.

Поезія І. Малковича, О. Ірванця, Р. Скиби, О. Лишеги, Ю. Андруховича,
О. Забужко, С. Жадана.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української поезії постмодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати поетичний текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення абстрактного мислення студентів.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі постмодерну.
2. Розкривати основні проблеми поетичних творів через порівняння з творами інших поетів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Андрусяк І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проєкт, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Славінська І. М. 33 герої укрліт. Харків: Фоліо, 2011. 411 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Сильові особливості поезії постмодерного періоду
2. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну.
3. О.Ірванець. Вірші останнього десятиліття.
4. Поезія І. Малковича.
5. Поезія Р. Скиби.
6. Юрій Андрухович і його творчість.
7. Творчий поетичний спадок Оксани Забужко.
8. «Екзистенційний колапс» як особлива ситуація медитативного резонансу в поезії Олега Лишеги. Поезія С. Жадана

Основний зміст

1. Сильові особливості поезії постмодерного періоду. У кінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. процес оновлення української літератури набув значної сили. Зміни в суспільному житті країни, зокрема розпад СРСР, відбилися і в розвитку літератури. Нове покоління письменників і поетів прагнуло подивитись на навколишню дійсність по-новому, а не під кутом методу «соцреалізму». У літературі почали з'являтися нові теми, зрештою змінився і підхід до творчості. Отже, говорячи про українську літературу кінця ХХ ст., традиційно наголошують на світоглядно-мистецькому напрямі, що в останні десятиліття прийшов на зміну модернізму, – постмодернізму як

основному художньому напрямку літератури 90-х років ХХ ст. І хоча стосовно постмодернізму і досі не припиняються дискусії, зупинимось на тому, що більшість дослідників вважає, що український постмодернізм зародився у 1980-х рр. і пов'язаний з іменами Ю. Андруховича, О. Ірванця, В. Неборака (літературне угруповання «Бу-Ба-Бу»), а пізніше і з представниками таких груп, як «Пропала грамота»: Ю. Позаяк, В. Недоступ; «Лу-Го-Сад»: І. Лучук, Н. Гончар; «Нова дегенерація»: І. Андрусяк, І. Ципердюк та інші.

До визначальних рис постмодернізму слід віднести поєднання різних стильових тенденцій, часткову опозиційність до традиції, універсальність проблематики, позачасовість і позапросторовість зображення, епатажність, зміну функцій автора та героя, культ незалежної особистості, потяг до архаїки, міфу, колективного позасвідомого, прагнення поєднати істини різних націй, культур, релігій, філософій, іронічність, пародійність тощо.

2. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну. У кінці ХХ на початку ХХІ ст. активно створювалися різні літературно-мистецькі гурти, які поставили собі за мету привернути увагу й шокувати читача опозиційністю до традицій, універсальністю проблематики, епатажністю.

Сучасні літературні угруповання:

1. АУП (Асоціація українських письменників) (1997)
2. «Бу-Ба-Бу» (1985)
3. «Нова дегенерація» (1991-1994)
4. «Пропала грамота» (к. 80-х — п. 90-х рр. ХХ ст)
5. «Західний вітер» (1994)
6. «ЛуГоСад» (1984, Львів)
7. Творча асоціація «500» (1994, Київ)
8. «Червона фіра» (1991)

АУП (Асоціація українських письменників) (1997) Ідея утворення Асоціації українських письменників (АУП) виникла під час роботи ІІІ з'їзду

Спілки письменників України в жовтні 1996 р. Літератори, не згодні з творчими та організаційними принципами й традиціями, «совецького», як вони вважали, об'єднання письменників, подали заяви про вихід із СПУ. Асоціація утворена 6-8 березня 1997 р. на установчих зборах АУП (118 учасників). До складу АУП увійшли, зокрема: Юрій Андрухович, Наталка Білоцерківець, Юрій Винничук, Сергій Жадан, Оксана Забужко, Олександр Ірванець, Іван Лучук, Іван Малкович та інші. Організація АУП має за мету подолання структурно-ідеологічного змертвіння в письменницькому середовищі України, що виникло через неспроможність керівництва СПУ реформувати структуру та концептуальні засади Спілки письменників до рівня відповідності вимогам сучасної ситуації (як соціальної, так і світоглядної). Першим президентом АУП було обрано Юрія Покальчука. На сьогодні членами Асоціації є 158 письменників, що працюють у 17 регіональних організаціях України.

«Бу-Ба-Бу» - 1985 року у Львові Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак заснували літутгрупування, яке назвали «Бу-Ба-Бу». Віктор Неборак у своїй книжці «Введення у «Бу-Ба-Бу»» дає пояснення, що звукосполучення бу-ба-бу виникло як своєрідне складноскорочення слів бурлеск, балаган, буфонада і з того часу обростає новими значеннями. Основоположники літутгрупування пояснюють, що бу-ба-бу — це стиль художньої літератури, де немає обмежень. Бубабісти вважають, що й політика, і економіка, і мистецтво можуть стати об'єктом естетичних зацікавлень, бо це є наше життя.

«Нова дегенерація» - літературне угруповання за участю Івана Андрусяка, Степана Процюка та Івана Ципердюка. Створене 1991 р. в Івано-Франківську, де І. Андрусяк та І. Ципердюк у той час були студентами, а С. Процюк - викладачем педагогічного інституту ім.В. Стефаніка (нині - Прикарпатський університет). Перші публікації гурту - 1991-1992 рр. у місцевому тижневику «Західний кур'єр», додатком до якого вийшло 3 альманахи, які так само звалися «Новою дегенерацією». Наприкінці 1992 р. у видавництві «Перевал»

вийшла поетична збірка літугрупування, яка теж звалася «Нова дегенерація». Передмову до неї написав Юрій Андрухович. Навесні 2003 р. відбувся вечір літгурту в Києві в Спілці письменників, який спричинив чималий резонанс у періодиці й роздратований, відверто лайливий відгук Олеса Гончара. Книжка ж «Нова дегенерація» була визнана найкращою книжкою 2003 року за опитуванням критиків.

«Пропала грамота» (к. 80-х — п. 90-х рр. ХХ ст) Літературне угрупування трьох київських поетів: Юрка Позаяка, Віктора Недоступа та Семена Либоня. Існувало в кінці 80-х на початку 90-х рр. ХХ ст. «Пропала грамота» була заявлена як авангардний проект. (Авангардизм — термін на означення так званих «лівих течій» у мистецтві, виникає в кризові періоди історії мистецтва, коли певний напрям або стиль існують за рахунок інерції, тиражуючи вчорашні творчі здобутки, перетворені на кліше). 1991 р. вийшла книга з однойменною назвою. Книга «пропалограмотіїв» мала шалений успіх і колосальний резонанс.

«Західний вітер» - український літературний гурт. Створений 1992 р. в місті Тернопіль. 1994 р. видав однойменну збірку, куди як розділи увійшли поезії його членів Гордія Безкоровайного «Місцевість принагідної зорі», Василя Махна «Самотність Цезаря», Бориса Щавурського «...Правий берег сумної ріки».

«ЛуГоСад» - літературна група, до складу якої входять Іван Лучук, Назар Гончар і Роман Садловський. Група заснована у Львові 19 січня 1984 р. (датування за першою писемною згадкою назви в листі Н. Гончара до І. Лучука). Назва складається з початкових літер прізвищ учасників: ЛУчук, ГОНчар, САДловський. Усі учасники групи народилися у Львові, в один рік закінчили Львівський університет (1986). Поетичний доробок лугосадівців найпоказовіше представлений у канонічному корпусі їхніх поетичних текстів - книжковому виданні «ЛУГОСАД: поетичний ар'єрґард» (1996), що складається з трьох частин: «Ритм полюсів» Лучука, «Закон всесвітнього мерехтіння» Гончара, «Зимівля» Садловського. У лютому 1994 р. відбулася

академічна наукова конференція «Літературний ар'єргард», присвячена 10-літтю ЛуГоСаду. Окремі вірші лугосадівців перекладені німецькою, польською, білоруською, словацькою, болгарською, англійською, італійською мовами.

Творча асоціація «500» - утворилась в 1993 році в Києві. Представники: М. Розумний, С. Руденко, Р. Кухарчук, В. Квітка, А. Кокотюха та ін. Метою створення нової асоціації, за С. Руденком, стало «подолання неуваги» старших письменників до літературного покоління 90-х років. Творча асоціація «500» разом із Національним музеєм літератури України організувала ряд поетичних вечорів під гаслом «Молоде вино». У 1994 р. учасники асоціації упорядкували й видали антологію поезії 90-х років минулого століття «Молоде вино». 1995 р. з'явилася антологія прози 90-х «Тексти». У 1997 р. під егідою ТА «500» було проведено Всеукраїнський фестиваль поезії «Молоде вино». Популяризації творчого доробку учасників асоціації посприяло активне співробітництво з видавництвом «Смолоскип» та численні літературні вечори, проведені у великих містах України в 1994-1996 рр. 1997 р. вийшла ще одна антологія учасників асоціації «Іменник. Антологія дев'яностих».

«Червона фіра» (1991). Літературна корпорація харківських поетів Сергія Жадана, Ростислава Мельникова та Івана Пилипчука. Літературною концепцією «Червоної Фіри» згідно із заявами її членів став неофутуризм. Провокативно-епатажні твори червонофірівців стали своєрідним східноукраїнським аналогом літературного карнавалу Бу-Ба-Бу. Поєднання пародій на публіцистичні штампи створило своєрідний стиль «Червоної Фіри», у якому гротеск здебільшого перемагає професійну роботу з текстом.

3. О. Ірванець. Вірші останнього десятиліття. Загальновідомо, що література і зокрема поезія є органічним виявом глибинного зв'язку письменника зі своїм народом. Письменник порушує у своїх творах ті проблеми, які хвилюють душу суспільства, емоційний стан народу відображається в художній творчості.

Олександр Ірванець, справжній син свого народу, не належить до тих легковажних богемістів, котрі творять мистецтво заради мистецтва. Він не з тих, хто може собі дозволити стояти осторонь суспільно-політичної ситуації в країні. Чимало своїх натхненнопоетичних рядків він присвятив звеличенню любові до рідної землі, до свого народу, до правлячої еліти, мови та валюти.

Сергій Жадан так визначив місце Олександра Васильовича в історії пореволюційної поезії: «Олександр Ірванець на довгі часи увійшов до серця народного, до помислу людського, високо зійшовши на Говерлу української поезії як один із найкращих поетів співучої Ірпінщини останнього десятиріччя». Поезія Ірванця відображає найбільш суттєві, загальнолюдські цінності, ціни яким, звісно, немає. Бо хіба можна визначити, скажімо, ціну любові? Тож не дивно, що така поезія легко запам'ятовується, вона мовби ілюструє геніальне літературознавче прозріння: «вірш – це текст, який сприймається як мовлення особливої ваги, розраховане на запам'ятовування чи повтор». За кількістю творів, розрахованих на запам'ятовування чи повтор, Ірванець може позмагатися з будь-ким із стовпів сучасної поезії. У його книжці «Мій хрест», виданій 2010 року, небагато нових текстів, але то не біда, бо двадцятилітні вірші цього автора залишаються, як і раніше, актуальними, молодими і навіть модними (наскільки може бути сучасна поезія модною). І це попри те, що Ірванець насичує свої тексти прізвищами не завжди видатних особистостей та подіями, які мають властивість вивітрюватися з людської пам'яті. Проблеми українського суспільства, однак, залишаються тими самими: наш народ не годен побудувати міцну державу; як націями кволі й аморфні; ми занадто надіємось на когось, хто нам допоможе; процес видавлювання з себе раба триватиме стільки, скільки нам призначено жити і т.д. Звичайно, Ірванець не подає цих тез так прямо і з поетичного погляду безпорадно, як це звідси починаючи і до кінця статті робитиму я, – він цурається прямолінійних, риторичних фраз (хоча не завжди), яких в часи побудови соціалізму було хоч греблі гати і мости дружби народів зводи (до речі, та риторичність значною мірою стосується і літератури дисидентської).

Як каже автор про себе самого в одному з текстів, він – «не борець, не трибун, не оратор». Трибунів та ораторів у нас і без нього вистачає, а він – провокатор, той, хто збиває з пантелику, змушує сміятися з себе самих. Цей дух нашого часу (що ж то за розмова про поезію без патетики!), етап переоцінки цінностей творчість Ірванця передає з-поміж поетичних текстів останніх 20–25 років чи не найточніше. Легко прочитуваної документальної основи, яка в його текстах теж присутня, було б недосить – важливіше, якими є теми, мотиви творів, спосіб викладу. Один з таких наскрізних мотивів – це поєднання пострадянських стереотипів мислення з відчуттям ейфорії від безмежної свободи. Ще одна важлива тема – явище, яке можна назвати суспільною мімікрією, коли патріотичними гаслами маскується прагнення особистої вигоди. Це теми, які сьогодні очевидні для кожного менш-більш свідомого громадянина нашої країни, але поети, схоже, вважають їх для себе нецікавими. Ірванець ці теми не просто порушує, а висвітлює з надзвичайним поетичним вогником.

Виявом стилістичної контамінації є інтертекстуальність низки віршів Ірванця, які перегукуються з творами Данте, Шевченка, Чехова, Симоненка, з народними піснями. Лексика Ірванця нерідко містить в собі елементи суржику, а вірш «Інфінітив» написаний макаронічною мовою і передає комунікативний розлад, безпорадність людства.

4. Поезія І. Малковича. Народився 10 травня 1961 року в Березові Нижньому на Івано-Франківщині в сім'ї Антося Малковича та Юлії Малкович(Арсенич). У 1976 році після закінчення місцевої школи вступає на скрипкове відділення Івано-Франківського музичного училища імені Д. Січинського. 1980 - закінчує Івано-Франківське музичилище та вступає на філологічне відділення Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка

6 січня 1981 року виходить його перша велика поетична публікація у «Літературній Україні» із вступним словом Д. Павличка. Друкувався в журналах «Київ», «Жовтень», «Дніпро», літературному альманасі «Вітрила»,

Член Спілки письменників з 1986 р. Автор «дорослих» поетичних книг: «Білий камінь» (1984), «Ключ» (1988), «Вірші» (1992), «Із янголом на плечі» (1997), «Вірші на зиму» (2006).

У 1981 році ще 19-річним юнаком на всеукраїнському літературному семінарі в Ірпені таємним голосуванням кількох сотень літераторів І.Малковича було обрано «Найкращим молодим українським поетом». У 1984 - побачила світ перша поетична збірка «Білий камінь». Публікацію відстоювала легендарна українська поетеса Ліна Костенко. «Найніжніша скрипка України» - так назвала молодого поета Ліна Костенко у видавничій рецензії на «Білий камінь»

З 1992 р. - власник, директор і головний редактор першого приватного (на початках виключно дитячого) видавництва А-ба-ба-га-ла-ма-га. У створеному власному видавництві видає першу книжку — «Українську абетку». Того ж року виходить третя поетична збірка «Вірші». У 1994 році у видавництві «А-ба-ба-га-ла-ма-га» виходить перше видання «Улюблених віршів». У 1997 році побачила світ четверта книга поета «Із янголом на плечі».

У 2002 році Форум видавців у Львові визнає «А-ба-ба-га-ла-ма-га» найкращим видавництвом року в Україні. Того ж року Форум видавців у Львові визнає Івана Малковича найкращим директором видавництва в Україні. Тоді ж Іван Малкович став кавалером Міжнародного ордену усмішки (свого часу цю нагороду отримували Папа Іван-Павло II, Астрід Ліндгрєн, Сергій Образцов, Дж.Роулінг та ін.)

У 2005 році у видавництві «А-ба-ба-га-ла-ма-га» виходить перше видання «100 казок. 1-й том», а також п'ята поетична книжка Івана Малковича «Вірші на зиму».

З 2008 року Іван Малкович починає видавати й «дорослу» літературу. У 2009 році у видавництві виходить «Дитяча Євангелія» з благословіннями Предстоятелів найбільших традиційних християнських церков в Україні. Іван Малкович - редактор, упорядник, автор та перекладач кількох десятків книжок

для дітей. «Це людина, маніакально віддана ідеї «особливо якісної української книги».

5. Поезія Р. Скиби. Народився Р.Скиба 1970 р. у Львові. Закінчив філологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка (1992). За освітою філолог. Член Національної Спілки письменників України (з 1993 р.). Мешкає в Києві. Поява друком першої книжки «Мене назвуть листопадом» датована 1992 роком. Її перевидання та друга збірка «Усміх дракона» вийшли одночасно в дрогобицькому видавництві «Відродження» (1993 р.). Ще одна - «Тінь сови» там же у 1994 р. Зібрано-вибране «Хвороба росту», що вмістила три згадані книги й наступну - «Зоря Аркада» - вийшло 1998 р. у видавництві «Смолоскип» (Київ). Збірка «Одіссея - 2000» матеріалізувалася у львівському видавництві «Сполох» у 2002 та у 2005 рр. Зібране видання «П'ятизнак, або Життя і нежить» явлене 2008 р. Р. С. також є автором книжок для дітей - «Зайчик і дощик», «Кожному по скибці», «Кольоровинки», «Рибне місце», «Перевіршики», «Баламутинки». Один з авторів всеукраїнських дитячих видань «Ангелятко» та «Ангеляткова наука».

Нагороджений преміями «Міжнародного конкурсу Гранослов (1991), конкурсу видавництва «Смолоскип» (1997), «Благовіст» (1999), журналу «Кур'єр Кривбасу» (2000), журналу для дітей «Соняшник» - «Найбільшій дитині 1998 року», арт-клубу «Остання барикада» та Чільної Української Молодіжної Мистецької Агенції «ЧУММА» - «Поету в Законі» (2002 р.), фестивалю-конкурсу Просто так (2008 р.). Ініціатор і шеф-редактор Богемного Вістника «Культреванш». Додатково до літературного амплуа відомий як продюсер мистецьких проєктів і є однією з найлегендарніших та «найбогемніших» постатей сучасної української поезії. Його зазвичай можна знайти в «пострадянському» кафе «Полонез» на київському Подолі, про нього розповідають, що у Львові він жив у телефонній буді, Сюрреалістичний вірш Р.Скиби «Я живу в телефонній буді...» Сюрреалізм - модерністський напрямок у мистецтві ХХ століття, що проголосив джерелом мистецтва сферу

підсвідомості, а його методом розриви логічних зв'язків, замінені суб'єктивними асоціаціями. Головними рисами сюрреалізму є протиприродність сполучення, що лякає, предметів і явищ, яким надається видима вірогідність.

Невідомо відколи за ним закріпився титул «поета в законі». Навколо нього постійно гуртуються молоді (й не дуже) музиканти, художники, письменники, стелиться тютюновий дим при каві з коньяком. Роман Скиба – організатор численних мистецьких фестивалів та акцій, серед яких можна назвати „Лір“, „Полір'я“, „Неосфера“, „Тайм автора“ і виїзні акції молодих поетів до українських регіонів.

Скиба – автор кількох поетичних книжок. Остання з них вийшла друком у видавництвах „Апріорі“ та „Маузер“ 2008 року й має назву „П'ятизнак, або Життя і нежить“. Його вірші передусім дуже ритмічні, Роман Скиба прихильник чіткої силаботоніки. Тож не дивно, що на декотрі з цих текстів поклали музику такі гурти, як, наприклад, „Піккардійська терція“ чи „Калекція“. Сповнені майже особистих звертань до адресата, традицій „серветкової“ (заледве не альбомної) лірики, вірші Скиби також містять обігрування античних сюжетів, фізичних законів. Характерні для них і динамічні зміни візуальних планів – між іншим, колись Скиба хотів навчатися режисури. Окрім «дорослих» віршів, він також видав декілька дитячих книжок і навіть отримав від журналу «Соняшник» нагороду «Найбільшій дитині 1998 року».

Скиба – не тільки дівчак, а й дивак. У нього дуже цікава манера спілкування – так, наприклад, людей він часто називає «нелюдами», а про себе говорить у третій особі. Роман Скиба – живий класик. Скиба – це жива легенда української поезії: він талановитий, імпульсивний, суперечливий.

6. Юрій Андрухович і його творчість. Поезія кінця ХХ — початку ХХІ століття характеризується багатством тематики, стильових і жанрових знахідок. Її творили кілька поколінь поетів: шістдесятники (Іван Драч, Ліна Костенко, Борис Олійник, Дмитро Павличко, Ірина Жиленко та інші),

сімдесятники (Павло Мовчан, Любов Голота, Світлана Йовенко, Наталка Білоцерківець, Володимир Забаштанський, Леонід Талалай та інші; серед них - поети «київської школи» Віктор Кордун, Василь Голобородько, Микола Воробйов, Василь Рубан), поети-дисиденти (Іван Гнатюк, Ігор Калинець, Ірина Калинець, Степан Сапеляк), вісімдесятники (Василь Гарасим'юк, Ігор Римарук, Іван Малкович, Анатолій Мойсієнко, Оксана Забужко, Оксана Пахльовська) та дев'яностники (Василь Махно, Павло Вольвач, Сергій Жадан, Тимофій Гаврилів). Останнє покоління видало антологію нової української лірики - «Дев'яностники» (1998).

Юрій Андрухович як класик «актуальної» української літератури. У сучасній українській постмодерній літературі можна назвати кількох авторів, що не тільки пишуть для «втаємничених», але й здобули прихильність значної читацької аудиторії як в Україні, так і за її межами. У цьому ряду буде й ім'я Ю. Андруховича - відомого поета, прозаїка, есеїста, без перебільшення сучасного класика, якого пов'язують із напрямком постмодернізму, що прийшов на зміну модернізму ще на початку 80-х років ХХ ст. Коли досліджують українську літературу кінця ХХ ст., наголошують на світоглядно-мистецькому напрямі, що знайшов яскраве втілення у творчості Ю. Андруховича, - це і поєднання тенденцій різних стильових течій, опозиційність до традицій, позачасове й позапросторове зображення подій, зміна функцій автора та героя, поява незалежної особистості, часом іронічність чи пародійність тощо. Ці особливості ми спостерігаємо в поетичних творах збірок: «Небо і площі», «Передмістя», «Екзотичні птахи і рослини» та ін. Визначальний напрям творчості Андруховича - постмодернізм, для якого характерне руйнування ілюзій, еkleктика (змішування світоглядних ідей, поглядів, стилів), потяг до архаїки, колективного підсвідомого, ігровий стиль, інтертекстуальність тощо.

Як послідовний митець постмодерністського напрямку Андрухович оригінально поєднує патетику з іронією, часом захоплюється стилістичними прийомами або ж ніби замінює ліричного героя якоюсь новою маскою. У творі

«Пісня мандрівного спудея» автор навмисно використовує архаїзми «черленяться», «отець», «соловій» і зокрема слово «спудей», аби надати цьому слову того глибокого значення, що мала назва молодих людей, які вивчали науки. За часів Сковороди й трохи пізніше аби хто не міг стати «спудеєм», отже, це були люди високоосвічені, талановиті, творчі. Власне, таким є ліричний герой - «мандрівний спудей», він не просто собі мандрує, він досліджує життя, поспішає туди, «де кров з любов'ю черленяться, де пристрастей і пропастей сувій...», і своїм поетичним словом хоче творити добро, «щоб явір тихі сльози витирав, щоб небо, нахилившись, наслухало, щоб завше був натхненний соловій». Мандрівка спудея - не задля споглядання, він у пошуку свободи для своєї творчості, хоча, як справжній спудей, мусить дотримуватися правил, усталених канонів, та він протестує проти дього: «З риторик і поетик академій - гайда на площу, як на дно ріки! Підслухані у вирі цілоденнім ті рими - вчителям наперекір», і тут же іронічно, граючи словом, зауважує: «У вчителів, здається, пережир».

Слід зауважити, що Андрухович належить до Асоціації українських письменників (АУП), свого часу він відмовився від Національної премії імені Т. Г. Шевченка, висловивши цим своє незадоволення колишньою владою і Спілкою письменників, а разом із тим засвідчив свій мистецький розрив не стільки з шевченківськими традиціями, скільки з застійними явищами літературного процесу, спричиненими довготривалим «соціалістичним реалізмом».

7. Творчий поетичний спадок Оксани Забужко – одна з найяскравіших представників цього напрямку, це – відома українська письменниця, літературознавець, філософ, публіцист, яка володіє, окрім рідної української, ще чотирма мовами – англійською, польською, французькою і російською. Починаючи з 1996 року, здобула велику популярність. У своїй творчості вона приділяє багато уваги осмисленню української ідентичності, тобто ідеї постійності, тотожності і при цьому часто користується методологією фемінізму, тобто прагне до встановлення рівних можливостей

для жінок у сфері освіти і зайнятості. Поезія Оксани Забужко перекладена на шістнадцять мов світу, що свідчить про неабияку популярність письменниці навіть за межами нашої країни. Її лірика представлена збірками «Травневий іній» (1985), «Диригент останньої свічки» (1990), «Автостоп» (1994), «Новий закон Архімеда. Вибрані вірші» 1980-1998 (2000), «Друга спроба: Вибране» (2005).

У своїх віршах Оксана Забужко розкриває усе різноманіття людських емоцій – іронію, жаль, співчуття і болісну любов. Її твори ніколи не проходять непоміченими, бо вони приваблюють читача своєю органічною інтелектуальністю. Взагалі, творчість Оксани Забужко, як зазначає Олена Пашник «становить своєрідну спробу філософського заглиблення в основи людського буття, виявляючись на всіх його рівнях: самопізнання, осягнення природи Іншого, світового космічного і міфологічного творення». Оксана Забужко – поетеса епічна за своїм єством. Недарма її твори, як правило, чималі за обсягом (ліричних мініатюр тут дуже рясно) і мають довгі, характерні передовсім для епосу, рядки. Далі слід звернути увагу саме на вплив постмодерністської парадигми на поетику Оксани Забужко. Її поезія завжди розгортає чи то житейський, чи то метафізичний, чи сюрреалістичний сюжети. І дуже часто ці сюжети є не чим іншим, як варіаціями на усталені теми літератури чи філософії.

О.Забужко розділяє мисленнєві міркування французьких екзистенціалістів. Екзистенціалізм (від фр.— існування) – напрям у філософії ХХ ст., що позиціонує і досліджує людину як унікальну духовну істоту, що здатна до вибору власної долі. Основним положенням екзистенціалізму є постулат: екзистенція (існування) передує есенції (сутності). Письменники цього напрямку «прагнуть збагнути справжні причини трагічної невлаштованості людського життя».

Отже, можна прослідкувати, що творчість О.Забужко просякнута екзистенційним філософствуванням, причиною чого, скоріш за все, стала філософська освіта самої письменниці. Як і екзистенціалісти, постмодерністи

сприймають реальне життя як театр абсурду, апокаліптичний карнавал, у якому людина втрачається, перетворюючись на маску, маріонетку.

А з-поміж представників покоління 80-х років О. Забужко вирізняється постійним зверненням до художнього моделювання абсурдного світу, у якому зводиться на ніщо свобода особистості і під тиском дегуманізованого суспільства руйнуються вічні людські цінності – свобода особистості, любов, вірність, милосердя, співпереживання горю інших тощо. Мотив абсурду, у ліриці поетеси, притаманний саме жанру громадянської лірики, у якій він набуває нових філософських відтінків. Ті межові ситуації, через які проходять ліричні персонажі поезії Забужко («Естетика пози», «Тим, що пішли», «Дорогою до пекла»), допомагають їм відкривати своє справжнє існування.

8. «Екзистенційний колапс» як особлива ситуація медитативного резонансу в поезії Олега Лишеги. Постать О. Лишеги - знакова в сучасному літературному процесі. Перша збірка поета, що вийшла в “касеті” видавництва “Молодь”, викликала у Григорія Комського враження “одинокого патрона на ведмедя в ряді кульок для повітряної рушниці”. Людмила Таран в одному слові виявила почуття багатьох читачів, коли сказала, що “Великий міст” – це збірка, яка приголомшує. Лишегу називають “богемним гуру сучасної української поезії”. Окрім уже згаданої Людмили Таран, про Лишегу в такому чи такому обсязі писали Юрко Гудзь, Олександр Гриценко, Григорій Грабович, Володимир Моренець, Роксоляна Свято, Володимир Діброва, Тамара Гундорова, Тарас Головань. Загалом, небагато, як на автора, чиє осібне та вагоме місце в сучасній українській поезії відчувають майже всі.

Варто навести ще кілька фактів, що так чи так репрезентують Лишегу-митця. Перше число відомого альманаху “Скриня” (1971 р.) Григорій Чубай вирішив розпочати саме Лишеговим віршем “Віч-на-віч”. Перша (“касетна”) збірка з’явилася в 1989 р., коли українські видавництва почали позбавлятися пильного ідеологічного нагляду і коли поетові вже виповнилося сорок п’ять. Друга (“Снігові і вогню”) вийшла 2002 р. і містила майже половину текстів

попередньої. Сумарно обидві книжки складаються лише з 34 текстів. Лишега є автором книжки прози “Друже Лі Бо, брате Ду Фу” (2010 р.), до якої, зокрема, увійшла п’єса з однойменною назвою. Її поява на сцені у 1992 р. (режисер Сергій Проскурня) викликала чималий глядацький інтерес. Також Лишега виступає в ролі есеїста (на його текст “Adamo et Diana” літературознавці почали покликатися ще перед публікацією самого цього тексту), перекладача (поезії Томаса Стернза Еліота, Езри Паунда, Девіда Герберта Лоуренса, Сильвії Плат, збірка “Оповідки Давнього Китаю”) та того, хто в живому слові безпосередньо висловлює свої думки (“Балачки з Прохаськом”, низка інтерв’ю в різноманітних періодичних виданнях). В останні роки – після експериментів з глиною – він перейшов до роботи із деревом, і творення дерев’яних скульптур є органічним продовженням тієї візії мистецької творчості, яку сповідує Олег Лишега.

Роберт Фрост також був одним із тих, чия творчість виявилася цікавою Лишезі. Поетичне письмо Фроста репрезентує лірико-драматичний монолог, у який вставлено діалоги з розмовними інтонаціями. Не можна не сказати про те, що у творчості Лишеги відлунює також українська поетична традиція. В авторовому спадку бачимо притаманне давній літературі пантеїстичне одухотворення природи, що часом постає як могутня та таємнича сила (“Слово о полку Ігоревім”); Шевченкове обстоювання вільного вияву природних почуттів та здібностей та рідкісне чуття в поетичному слові кольору й лінії (до речі, у Шевченкових рукописах також виразно відбито органічну “внутрішню музику” фрази); Франкова рефлексійність й уважна вивіреність висловлювання; субтильність та делікатність вчування в природу Свідзинського; Чубаєві ритмічні перепади мовлення, що передають непросту динаміку життєвих процесів; притаманна Воробйову несподіваність образних ходів і таке розуміння дійсності, що сприймає буттєві опозиції як нормальний стан речей, навіть більше – наявність цих опозицій уможлиблює існування Ладу. У цьому контексті також можна згадати про досвід поетів Київської школи, естетика яких загалом поставала на скасуванні тілесності

репрезентованих речей та явищ і витворенні певних універсальних кореляцій через відповідним чином дематеріалізовані образи. Лишега, за його власним зізнанням, відчув повноту реалізації такого естетичного принципу в текстах “киян”, і саме тому вирішив іти в іншому керунку – акцентуванні на тілесності й вияві через таке акцентування трансцендентних основ буття.

Поезія С. Жадана. Сергій Вікторович Жадан (нар. 23 серпня 1974, м. Старобільськ)- український поет, прозаїк, перекладач, громадський активіст. Автор романів «Депеш Мод», «Ворошиловград», «Месопотамія», поетичних збірок «Цитатник», «Ефіопія» тощо.

Літературні твори Сергія Жадана одержали численні національні та міжнародні нагороди, були перекладені тринадцятьма мовами, зробивши автора одним з найвідоміших сучасних українських письменників. Сергій Жадан є також активним організатором літературного життя України та учасником мультимедійних мистецьких проектів.

Народився в україномовній родині. Дитинство минало в Старобільську. У часи перебудови 1990-1991 років поширював у містечку рухівські газети та національну символіку. Згодом, задля навчання в університеті переїхав до Харкова. У 1996 році закінчив Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, факультет українсько-німецької філології. У 1996-1999 рр. навчався в аспірантурі цього ж університету. Захистив дисертацію, присвячену українському футуризму: «Філософсько-естетичні погляди Михайля Семенка» (2000) Із 2000 року викладач кафедри української та світової літератури університету. Із 2004 — незалежний письменник. Є членом Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка (з грудня 2016). Живе і працює в Харкові.

Громадська діяльність. У 1991 році був одним з організаторів харківського неофутуристського літературного угруповання «Червона Фіра». З 2000 року є віце-президентом Асоціації українських письменників.

Письменницька і перекладацька творчість. Пише романи, поезії, есеї. Темою творів письменника є пострадянська дійсність в Україні. Поезія

Жадана - це постійна гра зі словом, травестія, виклик публічним смакам, опис гротескних ситуацій. Для стилю Жадана характерний вжиток розмовної та нецензурної лексики. Перекладає з німецької, польської, білоруської та російської мов.

Мультимедійні проекти: Аудіокнига «Депеш Мод» (2007); CD-збірка «Хор монгольських міліціонерів» («Госпел і спірічуелс») (2007); Радіо-Шансон: вісім історій про Юру Зойфера, саундтрек до однойменної вистави Харківського театру «Арабески» на вірші Сергія Жадана; Спортивний клуб армії, Сергій Жадан і Собаки в Космосі; Зброя пролетаріату, Сергій Жадан і Собаки в Космосі (2012); Бийся за неї, Сергій Жадан і Собаки в Космосі; Пси, Сергій Жадан і Собаки в Космосі (2016).

Власні тексти перекладались німецькою, англійською, шведською, італійською, угорською, польською, сербською, хорватською, чеською, литовською, білоруською, російською, вірменською мовами.

2012 - переможець Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» в номінації «Красне письменство» («Вогнепальні й ножові»). 2014 - статуетка польського Економічного форуму у номінації «Нова культура нової Європи». 2014 - переможець Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» в номінації «Красне письменство» («Динамо Харків»). 2016 - премія Президента України «Українська книжка року»

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Які стильові особливості притаманні поезії постмодерного періоду?
2. Яку мету ставили перед собою літературно-мистецькі гурти?
3. Які вірші О.Ірванця останнього десятиліття ви знаєте?
4. Поет і видавець І. Малкович.
5. Як проявляється позиція автора в його творах: Юрій Андрухович і його творчість?
6. З чого складається творчий поетичний спадок Оксани Забужко?

7. Назвіть ознаки сюрреалізму у вірші Романа Скиби «Я живу в телефонній буді...».
8. Що означає поняття «екзистенційний колапс» як особлива ситуація медитативного резонансу в поезії Олега Лишеги?
9. Які особливості поезії С. Жадана?

Лекція № 6

Феміністичний дискурс сучасної української прози. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко. Лада Лузіна. Цикл «Київські відьми».

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про феміністичний дискурс сучасної української прози постмодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення логічного мислення студентів.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

5. Лада Лузіна. Київські відьми. Меч і хрест. Харків: Фоліо, 2012. 431 с.
6. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Феміністичний дискурс сучасної української прози
2. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко
3. Оксана Забужко – авторка першого українського бестселера. Оповідання «Сестро, сестро», «Дівчатка». Повість «Я, Мілена».
4. Лада Лузіна – журналістка і письменниця. Роман «Київські відьми» (ч. I «Меч і хрест») – широка панорама життя сучасного Києва. Етнографічні, історичні, літературні та містичні паралелі як характерна ознака роману «Меч і хрест».

Основний зміст

1. Особливості жіночого письма. Серед класиків світової прози та класиків національних літератур бачимо, зокрема, таких представниць жіночої статі, як М.Наварська, Дж. Остін, Жорж Санд, Дж. Еліот, Е. Ожешко, С. Лагерлеф, С. Унсет, Б. Немцова, В. Вулф, А. Зегерс, М. Домбровська, А. Мердок, Ф. Саган, Т. Моррісон та ін. Уже з цього переліку імен видно, що “жіноча” проза є явищем, що виникало ще в епоху Відродження, найбільш інтенсивно розвивалося в ХІХ ст., але не має єдиної дискурсивної ознаки, адже в списку бачимо і романтиків, і реалістів, й авангардистів; в переліку жанрів, що використані цими прозаїками, бачимо, новели, соціальні романи, психологічні романи, хроніки і таке ін. Далеко не всі з цих авторок віддавали перевагу зображенню саме жіночих переживань, не всі з них ставили в центр художнього космосу своїх творів жінку-героїню.

Це стосується й української “жіночої” прози, яка дала вітчизняній літературі лише двох беззаперечних класиків – Марка Вовчка та Ольгу Кобилянську, а також цілий ряд імен другого плану – Г. Барвінок, У. Кравченко, Н. Кобринська, Л. Яновська, З. Тулуб, І. Вільде, О. Іваненко та ін. На цьому тлі постає дуже помітним явище справжнього кількісного “вибуху”

обсягів літературно-художньої продукції авторів-жінок, яким є період з моменту проголошення незалежності України аж до теперішнього часу. З'явилося, зокрема, багато нових імен, надзвичайно строкатий вигляд має також ідейна, тематична, проблематична, жанрова, дискурсивна основи текстів, створених письменницями.

Саме в цей період з'являються романи М. Гримич “Варфоломієва ніч”, “Магдалинка”, О. Забужко “Польові дослідження з українського сексу”, Т. Зарівни “Каміння, що росте крізь нас” та “Солом'яний вирій”, С. Зоріної “Наїзд”, Є. Кононенко “Ностальгія” та “Зрада”, Г. Пагутяк “Записки Білого Пташка”, І. Роздобудько “Мерці” та “Ескорт у смерть”, повісті та оповідання О. Забужко, С. Йовенко, М. Матіос, Г. Пагутяк, Л. Пономаренко та ін.

Ці твори відрізняються надзвичайно розгалуженою системою жанрових ознак, де можемо виділити такі жанри, як соціально-психологічний роман, інтелектуальний роман, виробничий роман, химерний роман з рисами міфологізму і фантастики, роман-хроніку, документальний роман, комічний роман, роман-трагіфарс, посмодерністський детектив, готичний та пригодницький роман, “жіночий роман” (любовна історія, „лав сторі”), “бойовик-екшн”, квест, а також цілий ряд малих прозових жанрових форм – повість, оповідання, новела, вірш прозою тощо. Певна кількість цих жанрів є не тільки синтетичними за своїми ознаками, але й не має загальновизнаних назв у вітчизняному літературознавстві: для їх визначення часто користуються запозиченнями (останніми роками – англіцизмами й американізмами) чи термінологічними новаціями оказіонально-авторського плану.

Характерною ознакою названих творів є інтегральний для них чинник розстановки персонажів: за нечисленними винятками “жіноча” проза має в своєму центрі жінку-героїню, яка вирішує разом з універсальними екзистенційними проблемами специфічно гендерні питання буття. Це й дозволяє в динаміці вирізняти „жіночу” прозу як масив літературного процесу, що має як свої базові ознаки не тільки і не стільки авторство прозаїка-жінки, але й особливий “жіночий” погляд на світ, особливий інтерес до певних сторін

екзистенції, заломлених через соціально-психологічні риси фемінного гендеру.

Твори характеризуються присутністю виразних елементів карнавалізації, а завдяки своїй “атрадиційності” та жанрово-змістовій “експериментальності” стають часткою нової літературної доби постмодернізму та стильової еkleктики. Завдяки плюралізму та гармонії множинностей, а не одиничності, відсутності “рамок стандартизації” чи будь-якої обмежувальної практики у культурі постмодернізму, у літературі 90-х років ХХ ст. наявний феномен жіночої прози. Письменницям імпонувало те, що постмодерна епоха є “епохою без взірця”, а це в свою чергу збільшує можливості виявити себе, реалізувати творчі потенції (характерні для жіночої творчості самоствердження та самовиповідання), сказати про себе і від себе так, як хочеться, а не так, як прийнято, не підтасовуючись під стереотипи традиційної культури.

2. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко – письменниця постмодерної літератури і ще одна представниця феміністичної прози. У її творах висвітлені феміністичні ідеї, які сповідують головні героїні, потрапляючи під вплив реальності. Автор уводить образи самостійних, здатних подолати усі життєві труднощі жінок, які формують своє життя без чоловіків. Про це О. Забужко говорить у своїх віршах, прозі, публіцистиці. Вікторія Косенко у статті «Дискурс українського фемінізму в публіцистиці О. Забужко» говорить про те, що вітчизняний фемінізм не може зосередитися, скажімо, лише на суто жіночих проблемах – визволення від патріархальних настанов та вікових забобонних стереотипів бачення жінки, - а є активно розбудовчою силою з яскраво виявленим національним характером. Виразне втілення цієї специфіки – творчість Оксани Забужко, представлена поетичними, прозовими, публіцистичними працями, що яскраво репрезентують жіноче письмо нашого часу. Простежити існування феміністичних ідей можна на прикладі роману письменниці «Польові дослідження українського сексу», де «для героїні Забужко фемінізм

розглядався у контексті однієї із свобод демократичного посттоталітарного суспільства і трактувався більше на рівні ідеологічної декларації, ніж практичного опору. Він втілювався в її житті як постійна опозиція до традиційної моралі, побороення суспільних табу, відвоювання власного простору». Але сама О. Забужко не вважає свою прозу феміністичною, зазначаючи: «Я не знаю, що таке феміністична проза... Я знаю, що таке проза, написана жінкою, яка не соромиться своєї статті й розглядає її як складову своєї особистості, а не з точки зору пов'язаних стереотипів...». З цих слів можна зробити висновок, що письменниця не визнає того факту, що її твори наповнені феміністичними ідеями, а щиро вірить у мистецтво написання прози жінкою.

3. Оксана Забужко – авторка першого українського бестселера. Оповідання «Сестро, сестро», «Дівчатка». Повість «Я, Мілена». Аналізуючи оповідання «Сестро, сестро», відзначаємо, що їх особливістю є поліваріантність у співвідношенні історичних реалій і художньої інтерпретації. У сюжетній тканині твору історичні події посідають відчутне місце, проте виступають вони не стільки рушійною силою, скільки тлом є світовідчуття, історичні елементи у оповіданні «Сестро, сестро» вказують на час дії, а обставини, місце дії, конфлікт, сюжет, персонажі.

Художнє образотворення у невеличкому оповіданні О. Забужко еволюціонувало від белетризованого життєпису-хроніки до розширення амплітуди психологічного аналізу історичних подій, та до опису світовідчуттів сестри, соціальних чинників її поведінки. Для розкриття етапів життєвого шляху Дарки та її батьків автор О.Забужко використовує асоціативно-ретроспективні екскурси, до внутрішнього світовідчуття героїні. У оповіданні моделювання історичних подій ще збагачується узагальненнями через призму дитячих вражень. Автор допускає хронологічні та просторові зміщення подій, домислюючи численні побутові епізоди з метою досягнення художніх акцентів, аналогій, узагальнень.

Авторська винахідливість, оригінальність проявлялися у групуванні персонажів, у їх розташуванні в межах певної групи. О.Забужко вдало змальовує родину та зіставляє представників НКВД. Вона подає характеристику кожного персонажа оповідання, збагачує їх своїми стосунками, розмовами, відгуками. Народнопоетичні рецепції проявлялися не лише в інтертекстуальності мотивів і сюжетів чи аплікативному цитуванні народної образної мови, а й у посиленні національного колориту, художньому моделюванні моральних якостей, внутрішнього світу персонажів, у досягненні синтезу героїки й романтики, реалістичного й фантастичного способів зображення.

Оксана Забужко - майстер створення інтелектуалізованих текстів, пересипаних значною кількістю інтертекстуальних елементів. Її творчість - яскравий приклад інтермедіальності, транспонування засобів виразності з одного виду мистецтва в інший. Лесть накреслену тенденцію сучасної жіночої прози - створювати героїнь в образах мисткинь - неодноразово використовувала О. Забужко. У повісті «**Я, Мілена**» наявні такі образні структури, які містять інформацію про інший вид мистецтва, до одного з яких можна віднести й телебачення, попри його вузький технічний зміст. Адже сьогодні воно активно увійшло в сучасну культуру і є потужним засобом комунікації та масової інформації. Саме телебаченню присвячує своє життя головна героїня повісті Мілена — ведуча служби новин, а згодом жіночого ток-шоу. Внутрішній світ Мілени дуже складний, розділений надвоє: жінки та особистості інтермедійної, яка ввібрала в себе інформативну телевізійну базу. Уся повість «Я, Мілена» побудована на популярному художньому **прийомі роздвоєння головної героїні**, дуже поширеному у світовій літературі. Н. Зборовська вбачає в мотиві роздвоєності, з одного боку, концептуальний прийом спародійованої телепередачі, котра символізує боротьбу двох позицій - феміністичної та традиційної, а з іншого - художній прийом для вираження внутрішньої боротьби героїні. Головна мета повісті, попри наявний у ній психоаналіз, - описати сучасну проблему телевізіоманії. В «Я, Мілена»

телевізор стає езотеричним членом родини, поступово витісняючи інших членів сім'ї. Він справді має низку переваг: вгадує бажання, радить, підказує, чомно себе поводить. Предметом художнього осмислення в повісті стала злитість професійного й екзистенційного завдань героїні. Мілена наперед була підготовлена до роздвоєння і злиття з іншим видом мистецтва. Власне, її портрет складається не з візуального образу, а з аудіального, тобто такого, який може бути виявлений за допомогою телебачення: «...він, голос, мінився, ряхтів, вигравав, нагусав і через край переливався всіма можливими кольорами й відтінками, від тепло-шоколадного грудного інтиму до металічного, з притиском на “с” змінного посвисту». Голос вплетено у канву тексту як ще один засіб інтермедіальності. Усе тіло головної героїні - це синтез звукових варіацій: «і їй здалося, ніби вона закричала це вголос - ніякого тіла в неї немає, чуєте?». Тобто Мілена позбавлена фактичних показників існування, лише голос долучає її до зовнішнього світу. Описати зовнішність героїні О. Забужко вирішує через призму телевізійного екрана, та навіть у такий спосіб Мілену складно побачити, її можна лише відчутти кінетично. Проте така всемогутність впливу мистецтва телебачення на світовідчуття людини не оцінюється письменницею позитивно. Для підтвердження цієї думки вона вводить інтертекстуальний елемент - етнорозвідку про ескімосів, які розбивали фотоапарати і втікали від людей, що тримали їх у руках, як від злого духа.

На взаємодію мистецтв у повісті вказує ще й факт постановки твору на театральній сцені у Національному центрі театального мистецтва Леся Курбаса під назвою «Вар'яції для сякухаті, телевізора і голосу». Задум створення вистави ґрунтувався на бажанні поєднати різні технології, оскільки «Я, Мілена» - це твір про світ сучасних медіа і системи комунікації. Усе зайве на сцені затуляло головне, і символізувало надмірне заповнення технологіями нашого життя. Героїня, створивши образ на телеекрані, зрозуміла, що втратила не тільки себе, власне «Я», а й свого чоловіка, матір і своє життя. Ідея твору

реалізується у тривожному звучанні флейти, гаморі від телевізора та безвихідному інтонаційному наповненні голосу Мілени.

Н. Зборовська першою помітила, що «Я, Мілену» можна читати як пародію на жіночу передачу «Я сама». Повість побудована як телевізійна програма, крок за кроком впливають уривки тексту як відеоряди, кадри: «кадр безлюдної нічної вулиці, що нею бредє Мілена - можливо, підтримуючи правицею неоковирно обмотану яким-небудь шарфом, чи що, ліву руку...». Чи змінюють технології наше життя? Технології і є наше життя, вони витісняють людей та стають володарями не тільки часу й думок, а й людських доль, на що вказує драма Мілени. Лише наприкінці повісті стає зрозумілим, що про історію Мілени розповідає сама ж Мілена, повністю перетворена на екранний образ.

4. Лада Лузіна – журналістка і письменниця. Роман «Київські відьми» (ч.1 «Меч і хрест») – широка панорама життя сучасного Києва. Етнографічні, історичні, літературні та містичні паралелі як характерна ознака роману «Меч і хрест». До епатажної письменниці Лади Лузіної ставляться по-різному. Якщо вимовити вголос це ім'я, найчастіше можна почути верески захоплених фанаток або презирливе пирхання апологетів «високохудожньої» літератури. І перші, й другі у чомусь мають рацію. Проте ті, хто звик робити суто інтелектуальну препарацію текстам, чомусь все менше замислюються: а що ж насправді потрібно середньостатистичному читачеві, як змусити його купувати книги українського автора (нехай і російськомовного) й не заглядати у бік донцових-марініних?.. Можна стверджувати: Лузіна знайшла відповідь на ці запитання. Адже її книги користуються популярністю. Не без епатажних піар-акцій з боку письменниці, звісно.

Лада Лузіна (Владислава Кучерова) сьогодні одна з найпопулярніших письменниць, чії книги розходяться тисячними тиражами. Лише з серії «Київські відьми» продано понад 150 тисяч примірників. За рейтингом

журналу «Фокус» авторка «Відьом» є однією з найуспішніших письменників України.

Роман «Київські Відьми. Меч і хрест» вийшов російською ще 2005-го. Минулого року видавництво «Фоліо» видало український варіант. Переклад, який зробив Віктор Бойко, практично не зіпсував тексту (якщо не зважати на деякі важко перетравлювані епітети, які мовою авторки звучали оригінально й природно). В основному «лузінський» стиль зберігся – ненав’язлива манера оповіді, сюжет, який затягує вже з другого розділу, увага до деталей... Імена ж Марійка та Даринка (замість звичних «Маша-Даша») непомітно прижилися в свідомості десь за кілька десятків сторінок...

В основі сюжету – історія трьох дівчат, які контрастно відрізняються зовнішністю, характерами, світоглядом. Сором’язлива студентка Марійка Ковальова, співачка-тусовщиця Дарина Чуб і сувора бізнесвумен Катерина Дображанська випадково отримують силу померлої відьми Килини. І тепер вони ніби й відьми, а ніби й... не зовсім. Вони – Києвиці. І хоча у святі місця їм тепер зась, вони все-таки захищають Київ від зла, і від... сатанистів-маніяків також. Утім, як можна протистояти нечисті, якщо проникнути в Лавру й воскресити з мощів преподобного Іллю (відомого як Ілля Муромець) неможливо? А вогняний змії от-от звільниться з кирилівських підземель... Як можна літати на мітлі, яка тре між ніг? Як виглядає закоханий сатанист? Як жилося у Києві Васнецову? І хто був справжнім демоном для Врубеля? Роман Лади Лузіної не тільки про це. Її герої живуть на межі – між минулим і сучасністю, добром та злом, жартами й істериками. І вони практично не відпускають читача.

«Київські відьми. Меч і хрест» – перша книга з циклу романів в стилі міського фентезі. Вже є продовження історії, щоправда поки російської. Що найбільше імponує в книгах Лади Лузіної – це непідробна любов і захоплення Києвом. Авторка закохує читача у своє Місто. Вона всотала у свої тексти десятки історичних фактів, легенд і міфів. І подає їх цікаво, нерідко у власній

інтерпретації. Тож не дивно, що її читачі часто ходять в екскурсії по згаданих у її романах місцях.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. У чому проявляються особливості жіночого письма в літературі постмодерну?
2. Як називався перший український бестселер?
3. У якому творі представлена широка панорама життя сучасного Києва?
4. Які етнографічні, історичні, літературні та містичні паралелі є характерною ознакою роману Лади Лузіної «Меч і хрест»?

Лекція № 7

Особливості жіночого письма (проза). Роман Люко Дашвар «Рай.Центр» - книга про сучасне покоління українців.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української прози постмодерну, зокрема феміністичний дискурс; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Дашвар Люко. РАЙ.центр. Київ: КСД, 2022. 304 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

7. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Особливості жіночого письма (проза).
2. Роман Люко Дашвар «Рай. Центр» - книга про сучасне покоління українців.
3. Символіка збірки новел «Звірослов» Тані Малярчук.

Основний зміст

1. Особливості жіночого письма. Є сфери реалізації, де жіночі успіхи помітні, і сфери, де ці успіхи – дуже поодинокі. Свого часу Мар'яна Савка висловила: «Мені видається, у сферах, у структурах, де все чітко регламентовано, ієрархізовано, жінці складніше дійти значних висот. Легше, де тобі не дихають у спину, у тебе немає начальника, ти воюєш тільки з собою. Наприклад, у сфері мистецтва чи літератури, де кожен за себе, – маємо помітні результати. Ікона літератури ХХ століття – це Ліна Костенко. Провідний філософ-літературознавець – Соломія Павличко. У голові руху сучасної літератури йде Оксана Забужко А хто у Львові успішно ініціював і далі успішно веде найбільший книжковий ярмарок? Олександра Коваль. Нікому з чоловіків не вдалося такого зробити. Тож коли жінка ставить собі конкретну мету, вона може цього досягнути».

Традиційними у сенсі жіночої фахової самореалізації є система освіти, охорони здоров'я, культурна сфера. Тут є ціла плеяда прикладів жіночого успіху. І розділяти прозу на «жіночу» та «чоловічу», некоректно, але все ж, не можна ігнорувати того факту, що у постарадянській Україні з'явилася надзвичайно яскраве і на диво численне сузір'я жінок-письменників та літературознавців, що докорінно змінили образ сучасної української літератури. Більше того у багатьох відношеннях це нове талановите покоління жінок виявилось набагато радикальнішим, сміливішим та ближчим до західних ідей, ніж чоловіки, котрим було значно важче поміняти усталені в радянські часи літературні канони.

"Жіноча" проза має й певну специфіку, що, власне, і дозволяє виділяти цей шар літературного потоку в окремий рівень розвитку світової та національної літератури.

Серед класиків світової прози та класиків національних літератур бачимо, зокрема, таких представниць жіночої статі, як Дж. Остін, Жорж Санд, Е. Ожешко, С. Лагерлеф. Б. Немцова. А. Зегерс. А. Мердок, Ф. Саган. Уже з цього переліку імен видно, що "жіноча" проза є явищем, що виникло ще в епоху Відродження, найбільш інтенсивно розвивалося в ХІХ ст. Далеко не всі з цих авторок віддавали перевагу зображенню саме жіночих переживань.

Жіноча творчість у сучасному українському письменництві спирається на потужну літературну традицію, представлену такими іменами, як Марко Вовчок, Олена Пчілка, Наталія Кобринська, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Олена Теліга, Наталена Королева, Ірина Вільде та інші. Однак лише на початку 90-х років ХХ століття вітчизняна жіноча проза усвідомлюється як літературний феномен, естетична цілісність.

Специфікою жіночої літератури стає зосередженість на внутрішніх почуваннях героїв: проза тяжіє "до стишеної інтимності, тонкого нюансування настроїв, імпресіоністичної зосередженості на півтонах, на плинності й непостійності довколишнього світу й людської суєтності". "Подієвість "великої" історії змінюється жіночою внутрішньою "афективною історією", що зумовлене і психологічно, (адже жінці властива глибока емоційність, вона чутливіша до приватних, інтимних переживань), і зовнішніми обставинами, що найчастіше ставлять жінку в позицію почуттєвого (а не подієвого) сприйняття дійсності. У ХІХ ст. авторки були змушені компенсувати брак досвіду акцентуванням на внутрішніх почуваннях, тому жіночий дискурс тяжіє до емоційності, психологізму, сповідальності, суб'єктивізму.

Термін "жіноча література" (і споріднені з ним "жіноча проза", "жіноча поезія", "жіноче письмо") є досить проблематичним, оскільки саме його існування впливає з питання про те, чи означає стать літературна творчість. У працях багатьох дослідників звучить думка про неможливість поділу

літератури за статевою ознакою. Типовою в цьому випадку є пропозиція поділити літературу на "добру" й "погану", а не на "чоловічу" й "жіночу".

Активний прихід жінок-авторів у літературу останніми роками став справді помітним явищем культурного життя. Цікаво, що самі письменниці внутрішньою передумовою цього визначають наступне: "...Пишу про те, що сама хочу читати".

Багато нових імен, які стали окрасою сучасної української літератури, відкрив конкурс "Коронація слова": Ірен Роздобудько, Марія Матіос, Марина Гримич, Корній Дара, Талан Світлана, Дашвар Люко та інші.

2. Роман Люко Дашвар «Рай. Центр» - книга про сучасне покоління українців. Справжнє ім'я Люко Дашвар – Ірина Миколаївна Чернова. Сама письменниця зауважує: Псевдонім зібраний зі складів і літер імен дорогих мені людей. Так вийшло, і мені це подобається, що за ним не проглядаються ані національність, ані стать. Люко – західне ім'я, Дашвар – абсолютно східне звучання. Псевдонім допоміг уникнути того, чого я боялася: поповнити лави жінок-письменниць сучукрліту, бо маю до них дуже насторожене ставлення. Найпопулярніша письменниця сьогодення народилась 2 травня 1957 року в Херсоні.

Має дві вищі освіти. Одеський інститут легкої промисловості (інженер-механік), Академія державного управління при президентові України (магістр державного управління). У журналістиці з 1986 року. З 1991 року – головний редактор херсонської молодіжної газети. Потім працювала головою комітету у справах преси й інформації Херсонської облдержадміністрації. Звільнившись, заснувала власні дві газети у Херсоні, редакцію яких розграбували. Після цього переїздить разом з родиною до Києва.

З 2001 року головний редактор газети «Селянська зоря». Саме цей час письменниця визначає як незабутній життєвий досвід. Деякий час працювала журналістом і редактором жіночих журналів. Далі закінчила курси сценарної майстерності голлівудського професора Річарда Креволіна. Відомо що письменниця також навчалася у школі практичної журналістики та на курсах

з нейролінгвістичного програмування. З 2006 року займається виключно літературною та сценаристською діяльністю.

Перший роман Люко Дашвар «Село не люди» – став лауреатом премії конкурсу «Коронація слова 2007». Наступний роман «Молоко з кров'ю» (або «Примха»), став дипломантом «Коронація слова 2008» та переможцем конкурсу «Книжка року БІ-БІ-СІ 2008». Роман «Рай. Центр» став дипломантом конкурсу «Коронація слова 2009» у категорії «Вибір видавців». У 2010 вийшов роман «Мати все» – це розповідь про матір та її дітей, про вибір між родиною та коханням. У період з 2011 по 2012 р. р. авторка презентує трилогію «Биті є» — серія, що складається з трьох романів, кожен з яких описує подальше життя одного з трьох хлопців — героїв роману «РАЙ. Центр» — Макара, Макса та Гоцика.

Прототипи своїх героїв та сюжетів Люко Дашвар бере з життя. Улюблені письменники – Веллер, Бродський, Моем. Усі книги авторки друкувались у харківському видавництві «Клуб сімейного дозвілля». Загальний наклад книжок письменниці складає вже понад 300 тисяч примірників. У зв'язку з цим багато українських ЗМІ, робить авторку «найтиражованішою письменницею країни».

У новому бестселері Люко Дашвар «РАЙЦентр» десь наївно, а десь іронічно розповідається мінорна історія романтичних пригод кількох людей, прибулих до міста над Дніпром. *Роман «РАЙ. Центр» у 2009 році. Він належить до творів, що люблять Київ із особливою магією.* При цьому Київ зображено таким собі монстром, який п'є кров із лагідної та сумирної провінції.

«РАЙ.Центр» - то гостросюжетна, то замріяна книга про кількох персонажів, як це прийнято казати, «зв'язаних між собою невидимими нитками». Історія про те, як двоє молодих хлопців і одна дівчина – Люба, Гоцик і Макар – приїздять навчатися до Києва з такою оригінальною ідеєю, як «чогось добитися». Власне, вони навчаються, слухають музику, читають, намагаються заробити гроші. І «випадково» (внаслідок махінацій хазяйки)

знімають одну квартиру на трьох. У пошуках грошей і себе комусь доводиться займатись агітацією за несимпатичну політсилу, комусь переспати з багатою жінкою, а, наприклад, Люба працює прибиральницею в «царському селі». Там з неї постійно знущується господиня (привіт «Інститутці» ХІХ століття!), аж Люба підкладає під її величезну п'яту точку голки та, пригрозивши викриттям подружньої зради, вшивається. Головні герої книги постійно демонструють зневагу до багатих, крутих і «метросексуалів», але в Люби раптом виникає роман із... сином її колишньої «пані», який приїхав до Києва з Лондона, з навчання. Він хоче познайомити її з мамою, але на хвили надто збурених емоцій і дії екстазі, Люба видирається високо на міст – і падає в Дніпро. Навколо цього падіння й розгортаються подальші пригоди.

Роман Люко Дашвар – це ода Києву. Місту. Студентам. Свободі. Він змушує задуматися як мінімум над тим, чи знаєш ти історію країни, в якій живеш, чи знаєш ти історію міста, вулицями якого ходиш. А це вже не мало.

"РАЙ. Центр" став третім романом письменниці Ірини Чернової (Люко Дашвар). Був відзначений конкурсом "Коронація слова - 2009" у номінації "Вибір видавців". Як і всі назви текстів авторки концептуально виважений. Бо РАЙ. центр - це і районний центр, і рай, де чисті душею люди бачать душі наших предків, і навіть центр раю - отой самий космос на Костянтинівській.

У романі гарно спрацьовані герої - їх немає зайвих чи випадкових. Якщо вони виринають, то обов'язково мають свою місію, і свій логічний наголос. Гарний лексичний матеріал та контрасти, антитези, антиподи, антоніми і крайні протилежності роблять роман динамічним та змушують посміхатися.

3. Символіка збірки новел «Звірослов» Тані Малярчук. Таня Малярчук повертає українському читачеві майже забуте алегоричне мислення. Як ми знаємо, механізм алегорії спрацьовує через миттєве упізнавання та співвіднесення із певною рисою характеру людини: скажімо, курка – дурна, свиня – брудна, заєць – боягузливий, а щур – брудний. І якщо середньовічні bestiarii писали насамперед про тварин, яких тодішній пересічний читач

ніколи не бачив і не міг побачити – мітичних єдинорогів, єхидн тощо, то у «Звірослові» найперше впадає у вічі сам каталог звірів: авторка практично не вводить «благородних» тварин. Десяток абсолютно звичних, ба навіть буденних для нас звірів, про яких усі ми маємо приблизно однакове уявлення: курка, собака, медуза, щур, ворон, слимак, свиня, заєць, метелик, хіба що пуму не щодня зустрінеш. Уже перша сторінка будь-якого оповідання налаштовує на певне сприйняття, здебільшого зумисно негативне: погодьтеся, можна було назвати слимака «равликом», проте авторці знадобилося саме оціночне слово «слимак»! Ніби забракло позитивних персонажів – «зразків для наслідування».

Втім, кого тут наслідувати? Люди у книжці Тані Малярчук – буденні, нецікаві, нічим не визначні, пересічні. Пасивні, як медузи, жалюгідні, як слимаки, або ж, як щури – «сіренькі, маленькі, нешкідливі, порпаються в смітєвих баках і прочищають стічні труби. Носять своє потомство на плечах з однієї нірки в іншу. Бігають туди-сюди в безперервних пошуках їжі. Роками. Століттями. Тисячоліттями. І залишаються при цьому невидимими. Ви не звертаєте на них уваги. Ви дивитеся їм в очі і не бачите їх. Вони й не вимагають більшого, їхнє життя повноцінне лише за однієї умови – залишатися невидимими» («Заєць»). Нищівний портрет пересічності й філістерства, проти яких завзято боролися модернізм і авангард. Утім, цей портрет аж ніяк не однозначний. Так, на перший погляд він справді сповнений презирства й насмішки. Навіть більше: у кількох оповіданнях винесено вирок без права оскаржити його і без сподівань на помилування («Собака», «Слимак»). Проте письменниця мовби вивертає традиційну алегорію навиворіт: так, щоби крізь наскрізну іронічність і сарказм читач побачив зворотний бік сучасної «маленької людини», її незмірну трагічність. Усі ці сіренькі щурики й дурні курки, всі ці свині, зайці й метелики дуже нещасні. Адже Таня Малярчук намагається не судити своїх персонажів, а тільки показати їх такими, якими вони є: справжніми, не прикрашеними героїзацією, не ретушованими гарними манерами і правильною вимовою. Вони по-своєму навіть гарні, якщо все ж таки зазирнути за алегорію. І письменниця, здається, лишає людському

бестіарію надію. Недарма останнє оповідання має цілком оптимістичну назву: «Метелик».

У «Звірослові» Таня Малярчук помітно виросла як письменниця – і змістовно, і в техніці письма. Воно стало ще гущим, концентрованішим, напрочуд деталізованим. Замість розлогих описів – майстерно дібрані деталі, штрихи й натяки. Подекуди оповідання нагадують популярний у західній журналістиці жанр портрета, де авторові заборонено прямо висловлювати своє ставлення до суб'єкта, натомість дозволено вводити деталі, що вказують на їхню думку – наприклад, сказати про жінку, якої всі бояться, якимось так: «Маленькі фіолетові губки, складені бантиком – з тих бантиків, які чіпляють на похоронні вінки» («Собака»). Найповніше вади характеру відбиваються у мовленні персонажів. Таня Малярчук правдива у їхньому мовленні так само, як і в зображенні їхніх вад і чеснот. Більшість їх говорить суржиком, багато хто послуговується вульгаризмами, в деякого проскакують матюки, і жоден не говорить абсолютно правильно – бо жоден не є ідеальним.

Перегорнувши останню сторінку «Звірослава», починаєш розуміти, чому українські письменники дедалі рідше звертаються до узагальнень, суспільних «зрізів», якихось там «портретів епох». Ми не заслужили на новітню епопею – хіба що на бестіарій. І не в тому річ, що ми «погані», «аморальні» або що. Просто ми десь згубили благородні поривання, патос і ті високі почуття, які зазвичай описують ув епопеях. Ми просто «ніякі». Нас не лишилося за що любити, й на місці, яке має заповнитися любов'ю, зяє пуста. Таня Малярчук – навдивовижу тонкий психолог, якщо зуміла розгледіти в людській сірості, посеред бестіарію, цю безмежну пустку. І тепер тільки від нас залежить, чим цю діру заповнювати.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Чому Люко Дашвар – унікальне явище в українській літературі?
2. Які проблеми підняті в романі Л. Дашвар «Рай. Центр»?
3. У чому проявлена символіка збірки новел «Звірослов» Тані Малярчук?

Лекція № 8

Психологічна драма І. Роздобудько «Гудзик»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української прози постмодерну; засвоєння студентами фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення мислення студентів.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Ільницький М. Українська літературознавча думка XX століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.

6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Особливості жіночого письма. Ірен Роздобудько - українська журналістка, письменниця, поетеса.
2. Психологічна драма Роздобудько «Гудзик».
3. Своєрідність композиції. Поняття «полісюжетність», «полігеографічність» тексту як характерна особливість твору.

Основний зміст

1. Особливості жіночого письма Активний прихід жінок-авторів у літературу останніми роками став справді помітним явищем культурного життя. Цікаво, що самі письменниці внутрішньо передумовою цього визначають наступне: "...Пишу про те, що сама хочу читати".

"...Я читаю "жіночу прозу", щоб відпочити і збагатити своє знання української мови, - відповіла президент Міжнародного благодійного фонду "Мистецька скарбниця" Тетяна Лопуш, - у ній переважає сильна самовпевнена українка, здатна все вирішувати сама. А чоловіки, навпаки, - зманірені, фемінізовані. Позитивно сприймаю, що в цих книжках багато еротики. В Україні повинна розвиватися й така проза, щоб збільшилася народжуваність. Бум на "жіночий роман" спровокований нашим життям. Нині дедалі більше самотніх жінок. За перечитаними сторінками вони намагаються розібратися в собі, знайти пораду і розраду, і врешті-решт починають вірити в свої сили". Багато нових імен, які стали окрасою сучасної української літератури, відкрив конкурс "Коронація слова": Ірен Роздобудько, Марія Матіос, Марина Гримич, Корній Дара, Талан Світлана, Дашвар Люко та інші.

Ірен Роздобудько - українська журналістка, письменниця, поетеса.

Народилася 3 листопада 1962 року у Донецьку. Закінчила факультет журналістики Київського національного університету. Працювала у Донецькому відділку ТАРС-РАТАУ телеграфісткою, у багатотиражці Донецького металургійного заводу, журналістом та диктором радіогазети. З 1988 року живе в Києві, де працювала в газеті «Родослав», коректором журналу «Сучасність», оглядачем на першому й третьому каналах Національної радіокомпанії, оглядачем у газеті «Всеукраїнські відомості», заступником головного редактора в журналі «Наталі», головним редактором у журналі «Караван історій. Україна» та журналістом у журналі «Академія». Автор ілюстрацій до книг Лариси Масенко, Елеонори Соловей, Леся Танюка. Авторка двох збірок поезій.

Коли Ірен Роздобудько запитують, за яким гаслом вона живе, то у відповідь чути Булгаківське: "...Ніколи ні в кого нічого не просить, ніколи, особливо в тих, хто сильніший за Вас. Самі придуть, самі запропонують, самі дадуть". Можна сприймати таку життєву філософію або ж ні, але висновки напрошуються самі: перед вами – незалежна, горда, безкомпромісна людина. Такі завжди приваблюють.

Визнання в наш час здобути складно: читача здивувати нелегко. Знижений больовий поріг, люди не такі сентиментальні, як були раніше, читацька аудиторія загалом не чисельна.

Ірен Роздобудько - автор психологічних трилерів «Мерці», «Ескорт у смерть», авантюрного детективу «Останній діамант міледі», романів «Ранковий прибиральник», «Шості двері», двох поетичних збірок. Пише казки та оповідання для дітей, малює, вишиває бісером, грає на гітарі, плаває з аквалангом і на питання: «Чи вмієте ви грати на роялі?» -відповідає: «Не знаю, треба спробувати...».

2. Психологічна драма Роздобудько «Гудзик». Сьогоднішнє розмаїття постмодерної літератури вже тривалий час поділяється на високу й низьку (масову) книгу, потребує іншого підходу до класифікації. Одним із таких

критеріїв стає якість, адже висока, на перший погляд, а значить інтелектуальна, література буває іноді просто переобтяженою модними словами, частіше транслітерованими з англійської. Щодо літератури масової – збочення й бруральна лайка ще зустрічаються на сторінках деяких творів. Разом з тим на книжкових полицях є літературні пропозиції, що займають проміжкове становище – так би мовити, середню полицю.

З-поміж них варто звернути увагу на роман «Гудзик» Ірен Роздобудько, написаний ще у 2005-му й того ж року відзначений першою премією конкурсу «Коронація слова». Загалом аналізований твір можна вважати успішним романом. Цьому знаходимо такі підтвердження: 2008 рік – переклад російською мовою, російськомовна екранізація режисера Володимира Тихого й приз за найкращий кіносценарій на фестивалі в Чорногорії; 2012 рік – переклад англійською мовою («The Lost Button»).

Водночас від часу публікації його до сьогодні «Гудзик» обговорювався й рецензувався лише в Інтернетвиданнях («Сучасна українська книгосфера»; «Сумно» – спільнота блогів 2 про культуру тощо), результатом чого є діаметрально протилежні погляди на роман І. Роздобудько. «Про цю книгу хочу сказати зовсім небагато. Бо говорити майже нічого. Фантасмагорично. Неправдоподібно. Жалюгідно. Як для головного редактора жіночої періодики «Караван історій. Україна», то роман цілком гідний. Просто я не потрапляю в цільову аудиторію подібних опусів, тому вони залишаються для мене чимось на штиб макулатури, яку завжди можна знайти на столику у прийомній і погортати, очікуючи своєї черги до стоматолога», – пише на сайті www.livelib.ru читач із нікнеймом Diakovuch. Власний погляд у «Поетичних майстернях» пропонує Володимир Градиський: «А ви знаєте, що існують люди, яким не потрібні слава, гроші, розкоші? Їм треба лише, щоб їх любили. Любили і не зраджували. Такі собі невеличкі горобчики, яких приручили, нагодували, напоїли, обігріли. Невже у когось підніметься рука образити свого прирученого горобчика? Чи можна повернути час та не дати відбутись деяким подіям? Ефект метелика? Ні – ефект гудзика. ... Хто вона? Лілу? П'ятий

елемент? Беззахисна, але могутня? Могутня перед фізичним болем та побутовими незручностями. Беззахисна перед зрадою». Роман «Гудзик» у 2005 році отримав першу премію Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова».

Створивши роман «Гудзик», авторка увела підзаголовок – психологічна драма. Саме підзаголовок, а не уточнення жанру, адже за всіма критеріями виписано роман, а не п'єсу про певні страждання в особистому житті. Слід звернути увагу і на прийом обрамлення, настільки вдало використаний, що від сторінки до сторінки чекаєш розв'язку інтриги: «Я померла 25 вересня 1997 року...» – психологічна драма із футуристичним чи фантастичним присмаком? Насправді, пропонований Ірен Роздобудько твір – історія із філософською лінією, така собі «філософія життя» забезпеченого чоловіка, який втратив безцінний скарб, ідучи в майбутнє із повернутою назад головою, чи то пак серцем, до нерозділеного у юнацтві кохання, а, можливо, пристрасного захоплення, що так і залишилося нереалізованим. Не випадково виникає асоціація із «філософією життя» Фрідріха Ніцше, адже Денис цитує саме цього філософа у своєму щоденнику, погоджуючись чи не погоджуючись й услід за ним намагається запропонувати власні філософські постулати. Слід зупинитися й на філософії Ліки, проголошеній нею у чотирьох монологіях: «Свобода – можливість бути собою, скрізь і завжди. І коли в тебе вірять, незалежно від прибутків, статусу та одягу. Усього зовнішнього. Свобода – брати на себе якомога більше – в десятки разів більше, ніж можеш витримати. Будеш задихатися, гнутися, але в певну мить відчуєш – вантажу немає: його «взято», ти вільний – в слові, в побуті, в коханні... Ти навчився розуміти більше, ніж інші» (із третього монологу). В останньому, четвертому, монолозі, у міркуваннях Ліки порушено взагалі чи не глобальну проблему – проблему віри.

3. Своєрідність композиції. Цей роман має багато нашарувань, сюжетних колізій і героїв. Його часовий простір: від середини 70-х до наших днів, його географія - Київ, українська провінція, Росія, Чорногорія, зрештою - Америка. Але головна ідея така: велике щастя або велика трагедія може

початися з найменшої деталі, з гудзика, який так легко загубити, а потім шукати все життя...

Це роман про любов, вірність, зраду. Про те, що ніколи не варто оглядатися назад, а цінувати те, що існує поруч із тобою - сьогодні і назавжди.

А можливо, цей роман про... дещо з життя янголів, що випадково потрапили на нашу землю?... ». Пропоновану книгу авторка розподіляє на дві книги й епілог, у яких події представлено під різним кутом зору – з позиції головних персонажів. Ірен Роздобудько розгортає сюжетну лінію, не переобтяжену подіями, проте сповнену глибоких філософствувань. Денис Северин, Єлизавета Тенецька і її донька Ліка – «трикутне коло» головних героїв «Гудзика», що наприкінці твору стає «квадратним колом», коли з'являється американець Джошуа Маклейн. «Трикутна» асоціація виникає у зв'язку із прокладеною любовною сюжетною лінією, яку точніше можна визначити як напівлюбовна, адже ні справжнього кохання, ні шаленої пристрасті хоча б між двома точками згаданого трикутника/квадрата немає.

Події починаються ще 1977 року, не вдаючись до суспільно-політичних відступів, Ірен Роздобудько перегортає сторінки життя своїх персонажів на 1996 рік.

Фатальна зустріч у мальовничому куточку Карпат змінила життя головного героя Дениса. Він пройшов всі кола пекла в Афганістані, але вижив. Через декілька років ми знову бачимо Дениса, але тепер він – успішний керівник рекламної компанії. Проте минуле кохання знову увірвалося в його життя, і все летить шкереберть.

У цьому романі немає смертей і катаклізмів, але трагічне непорозуміння між головними героями спричиняє драматичні події. Кожен герой цієї книги по-своєму прагне щастя та не вміє цінувати подарунки долі. А тим часом янгол грає маленьким загубленим гудзиком... За визначенням самої авторки - це психологічна драма, тобто під зовнішнім "всегараздом" вирують несамовиті порухи душі. Ця книга, швидше, про втрачені можливості. Хоча на перший погляд може здатися, що сюжет роману подібний до більшості мексиканських

мільних опер - нерозділені почуття, раптові зустрічі, іронія долі - чим далі, тим більше замислюєшся над такими філософськими екзистенціальними проблемами на кшталт сенсу життя, любові, зради, самотності. Як часто ми не цінуємо те, що маємо поруч з собою, а починаємо тільки тоді, коли усвідомлюємо біль втрати? Чому ми несвідомо ігноруємо ті важливі знаки, які доля час від часу подає нам? Чому завжди прагнемо змін, не розуміючи, що справжнє щастя зовсім поряд - варто лише уважно придивитися та спробувати помітити його? Можливо, цей твір про дещо з життя янголів - небесних створінь, уособлень святості, які випадково потрапили на нашу землю.

Поняття «полісюжетність», «полігеографічність» тексту як характерна особливість твору. Топос Карпат, здавна наділений таємничо-міфологічною силою, виписаний авторкою до найменших дрібниць, стає доленосним і сьогодні. Інші ж географічні об'єкти – Київ; якесь провінційне українське містечко; мальовниче містечко Підгориця (Центіньє), серце Монтенегро (як називає Денис Чорногорію); США є лише обов'язковим тлом, без якого не мислиться жоден художній твір, без якого у пропонованому романі неможливо було б завершити розпочату 1977-го року історію кохання, що для одного стало холодом і мороком, а для іншої – божевіллям. Така широка географія й часова тяглість лише увиразнюють ті пошуки щастя, яке врешті згубилося в одну мить на рідній території. Географічні широти, по яких прокотився відірваний гудзик, переконують читача у тому, що любов, вірність, зрада, віра у щось краще, свобода й брехня усюди однакові. З ними щоразу зіштовхуються лише різні люди.

Отже, відповідно до вказаної вище популярності літературної теми янголів та з огляду на присутні міфологічні мотиви можливим видається подальше компаративне дослідження роману «Гудзик».

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. У чому проявляються особливості жіночого письма в літературі постмодерну?
2. У чому полягає своєрідність композиції роману «Гудзик»?
3. Яка тема та ідея психологічного роману?
4. Поняття «полісюжетність» і «полігеографічність» тексту як характерна особливість роману.

Лекція № 9

Сучасна українська детективна література. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку детективного жанру; засвоєння студентами фактичних відомостей про етапи становлення детективного жанру в українській літературі; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів даного жанру; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки детективного жанру.
2. Розкривати особливості прозових творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

6. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

План

1. Детектив як літературний жанр. Класичні складники детективу.
2. Типи детективів. Етапи становлення детективного жанру в українській літературі
3. Феміністична творчість Є.Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики
4. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив

Основний зміст

1. Детектив як літературний жанр. Класичні складники детективу.
Найскладніший жанр – так характеризують автори та критики створення детективних романів. Також побутує думка, що людина, яка може написати детектив, може написати будь-що. Але до того, як до рук читача потрапить цілісна історія, сповнена загадок, інтриг, таємниць та, як правило, вбивств, улюблений письменник повинен докласти максимум зусиль.

Детектив відкрив світові американський письменник Едгар По у першій половині 19 століття. Пізніше над удосконаленням жанру працювали десятки авторів з усього світу, з'явився так, зокрема, і улюблений для багатьох Шерлок Холмс. Чітких правил для побудови та написання детективів не існує, однак єдиною невід'ємною деталлю цього жанру є вбивство.

Чому в детективі вбивство? Тому що вкрадену річ можна знайти, нехай понівеченою, а людське життя не повертається. Через цей трагізм, невинність ситуації автор певним чином впливає на читач, – розповідає Васильченко.

Детективний жанр є одним із найбільш популярних нині, домінуючи серед книг, які вийшли у світ протягом більшої частини ХХ ст. Як самостійна літературна одиниця виникає у ХІХ ст. в Америці, набувши згодом швидкого поширення в Європі. На терени України, як і Росії, проникає тільки на початку ХХ ст., що зумовлено низкою суспільних та культурно-історичних чинників. У другій половині минулого століття жанр «переживає» всю палітру читацької рецепції: *зневагу, ігнорування, інтерес, захоплення й аналіз літературних критиків*. Якщо на сьогодні європейська літературознавча думка в галузі детективу має багатий досвід різнобічних досліджень (наприклад, «На захист детективної літератури» Г. Честертон, «Мистецтво детектива» Р. Фрімена, «Справа у тому, як це усе починалося» Е. Гарднера та ін., то в українському літературному просторі перші самостійні розвідки з'являються лише в роки незалежності, серед них «Детектив: занепад чи розквіт?» О. Іванова, «Символіка детективу» М. Новікової та О. Барабан, «Дивні манери надпопулярного жанру» К. Шахової й ін. У них зроблено спробу представити своєрідність українського детективу на тлі світових здобутків.

Потрібно визначити класичні складники детективу як твору (кінофільму), який присвячений розкриттю заплутаної таємниці, здебільшого пов'язаної зі злочином. Спочатку розглянемо формулу, яку в 40-ві роки ХІХ ст. запропонував Едгар По. Між 1840 і 1845 роками американський письменник створює п'ять новел, у яких викладає фундаментальні принципи детективу, що зводяться до таких положень:

– обов'язкова присутність детектива-аматора – ексцентричного, з оригінальними манерами; він перевершує поліцію у вмінні спостерігати й узагальнювати; життєвим супутником детектива є його товариш, розповіді якого сприяють глибшому розкриттю характеру головного героя;

- каркас сюжету: злочин – дедуктивне розслідування – розкриття – покарання злочинця;
- сюжетні ходи: вбивство в закритій кімнаті, екскурси в психологію, помилково підозрювана людина, нестандартне вирішення проблеми, формула «найочевиднішого місця», ланцюжок хибних доказів, вбивця – найменш підозрюваний персонаж; – злочин розкривається за допомогою роботи інтелекту;
- два «золоті» правила детективу: коли відкинуто всі варіанти, крім одного, то іноді найнеймовірніший і є істинним; чим складніша справа, тим простіше її розв’язання; – можливість застосування методів дедукції до реальних злочинів. Саме Е. А. По закладає фундамент концепції детективного жанру.

2. Типи детективів. Жанр готичного та кримінального роману, не має нічого спільного з поліцейським романом. Для більшості критиків детектив є провідною темою, навколо якої інші кримінальні історії та трилери грають лише роль варіацій. Незважаючи на це, зазвичай розрізняють класичний (детектив закритого типу), психологічний, історичний, іронічний, фантастичний, шпигунський, крутий (гангстерський), кримінальний (міліцейський), політичний типи детективів. Ці назви є безпосередньою проекцією змісту художніх творів.

Літературний детектив — це історія про сищика, який шукає злочинця. У середині детективна історія може видозмінюватися. Самих лише піджанрів детективного роману існує з десяток. Коли сноби погоджуються, що бувають і хороші детективи, вони найчастіше як приклад наводять «Злочин і кару» Федора Достоєвського. Українські літературознавці знаходять елементи детективу в повісті Івана Франка «Для сімейного вогнища» та романі Ольги Кобилянської «Земля». Коли вже апелювати до класики, то тут «рассказкі» про Ната Пінкертон та Ніка Картера, популярні сто років тому і в Україні. Нині їх перевидають у Росії як класику жанру, хоча сучасним вимогам до кримінального читива вони не відповідають. Проте в них є чесноти, яких

не вистачає українській літературі нині: стильність при кричущій бульварщині, серійність та масовість. Словом, «масова література» лише тоді відповідає цьому поняттю, коли представлена в широкому асортименті. *А сучасний український детективний роман — поки що зразок штучної ручної роботи.*

Етапи становлення детективного жанру в українській літературі. Процес входження детективу в українсько-російський простір, хоча й повільно, але відбувався. Упродовж століття жанр пережив певні внутрішньовидові зміни, згідно з якими можна умовно виокремити такі **етапи його становлення:**

- міжвоєнний або класичний (1920–1940 рр. ХХ ст.)
- післявоєнний або шпигунський (1945–1990 рр. ХХ ст.)
- незалежний або модерно-іронічний (1990 р. – донині)

Перші два етапи є спільними для української і російської детективної прози ХХ ст., що зумовлено існуванням єдиної держави, частинами якої були Україна та Росія. Все ж у кожній країні створювалися специфічні умови розвитку та функціонування тих чи інших літературних явищ, у тому числі й детективу, що визначило його національну своєрідність у кожній із країн. В українській літературі зародження та утвердження жанру пов'язують з ім'ям В. Винниченка, який уперше випробував нову прозову форму в повісті «На той бік» (1919), пізніше в романах «Сонячна машина» (1921–1924) та «Поклади золота» (1926–1927). За своїм жанром «Поклади золота» – детективний чи, точніше, «соціально-детективний» роман із гострою фабулою, незвичайними конфліктними ситуаціями та таємничими шахрайськими аферами героїв. Проте вказані ознаки не є остаточною метою автора, а лише засобом для виявлення соціальної, філософської та моральної проблематики доби. Серед авторів детективів передвоєнної доби – Д. Бузько («Голяндія», 1929), О. Досвітній («Піймав», 1931), О. Слісаренко («Бунт», 1928р.), В. Владко («Залізний бунт», 1931), М. Йогансен («Подорож ученого доктора Леонардо», 1929). Проте їхні твори є тільки спробами впровадження нового жанру, який був позбавлений умов для повноцінного розвитку.

Друге народження і «громадянство» українська детективна література отримує в 60-ті роки, що пов'язано з актуалізацією воєнної тематики. Тут можна виокремити два напрями – художній та художньо-документальний. Яскравим прикладом *художньо-документальної* прози (її ще називають невігаданою, тобто такою, яка ґрунтується на справжніх фактах) є роман І. Багряного «Сад Гетсиманський». У творі наявні ознаки *інтелектуального (внутрішнє детективне розслідування героя) і чорного (садистські допити слідчих) детективів*. Варто зазначити, що в романі І. Багряного «Сад Гетсиманський» є тільки елемент детективного жанру – розслідування, яке намагається провести головний герой, а загалом мова йде про жорстокість тогочасної системи.

Значної популярності в означений період в Україні набувають так звані *шпигунські історії*, у яких ідеться про своєрідну романтичну втечу від канонів соцреалізму. Вказана тенденція представлена такими творами, як «Не відкриваючи обличчя» (1959) М. Далекого; «І один у полі воїн» (1956) Ю. Дольд-Михайлика; «Європа-45» (1959) П. Загребельного; «Полковник Шиманський» (1961) В. Земляка. Отже, на розвиток детективного жанру в Україні і Росії повоєнного періоду чинить вплив «зовнішній фактор», передусім події двох світових воєн. *У детективні твори проникає політична й військова тематика, зображено боротьбу розвідок, що створює умови для становлення та розвитку «шпигунського» й «політичного» детективу в душі соцреалізму.* У руслі української детективістики зароджується ще й інтелектуальна складова частина жанру, яка зображує трагічну долю пересічної людини, котра стає жертвою «хворобливої» шпигунської обстановки.

До популярних українських детективів належить бойовик Ю. Кузнецова «Лабіринт» (1989), який за своїм сюжетом швидше нагадує «крутий» детектив з елементами зброї, насильства, бійки, образами «нових українців» і підкоряється тенденціям російського детективу. Уваги заслуговує доробок А.

Кокотюхи, зокрема кримінально-розважальна повість «Шлюбні ігрища жаб» (1995), відзначена нагородою «Смолоскипа».

На третьому етапі свого розвитку детективний жанр функціонує як самостійний літературний організм, набуваючи нових характеристик, і як складова частина поліфонічного синтезу різноманітних жанрів. Це притаманно українській жіночій детективній прозі. У такому ключі працюють І. Роздобудько та Є. Кононенко. Нинішня свобода і загалом політична ситуація незалежності є для української та російської детективної літератури хорошою базою для розвитку й удосконалення. З'являється багато нових видів детективного жанру – психологічний, іронічний, містичний, жіночий; детективам притаманне «конвеєрне» написання, здійснене з комерційними цілями. Якщо російські детективи переважно існують у «чистому» виді, то українські – *це синтез кількох жанрових підвидів, що створює об'ємну позатекстову площину.*

3. Феміністична творчість Є.Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики. Сьогодні палітра жіночої прози досить широка і має розмаїту ідейну, тематичну, проблематичну, жанрову, спрямованість. У даному контексті вигідно вирізняється творчість Євгенії Кононенко – сучасної української письменниці та перекладачки. Вона є автором ліричних творів, новел, есеїв, повістей, романів, дійсним членом Національної спілки письменників України, працює науковим співробітником Українського центру культурних досліджень. У творчому доробку авторки присутні також дитячі книжки, літературні переклади з французької та англійської мов, дослідження в галузі культурології, журналістські статті тощо. Однак справжню славу Євгенія Кононенко здобувала завдяки своїй прозі: оповідання, новели, повісті та романи користуються неабиякою популярністю серед читачів. Її твори видаються чималими тиражами, входять до всіх антологій новочасної літератури, як в Україні, так і далеко за її межами. Творчість має виразне інтелектуально-національне звучання і неабияке значення для становлення сучасної української культури. Уже перші прозові

твори авторки засвідчили прихід в літературу самобутньої письменниці з оригінальним стилем. *Твори її відзначаються легкістю та розкутістю письма, динамікою розгортання сюжету та внутрішнім аристократизмом.* У своїх творах Євгенія Кононенко порушує не тільки проблеми, які хвилюють сучасну жінку, хоча саме їй відведено магістральне місце, а й ряд інших актуальних для сучасного суспільства питань, які турбують людей усього світу, що робить її творчість досить помітним явищем глобального масштабу.

Євгенія Кононенко є лауреатом багатьох літературних премій («Гранослов», часописів «Сучасність» та «Березіль»), переможцем різноманітних книжкових форумів. Її книги ставали найкращими у національному рейтингу «Книга року», лауреатом Першого міжнародного видавничого літфесту «Просто так», переможцем Другого всеукраїнського конкурсу радіоп'єс «Відродимо забутий жанр», що проводився за сприяння Національної радіокомпанії України.

Події у більшості творів письменниці відбуваються у київських реаліях, тож не дивно, що саме вона є переможцем Всеукраїнського конкурсу оповідань на київську тематику «З Києва з любов'ю». Творчість Євгенії Кононенко представляє сучасний літературний простір, зорієнтований на відкриття жіночого світобачення, переосмислення образів, кодів, концептів, символів, міфологем, знаків світової фемінної традиції. Одним із провідних образів творчого доробку письменниці – це образ жінки на зламу століть, яка опинилась на роздоріжжі, яке символізує життєві зміни, зміни вражень, досягнення незвіданого, рух як вперед, так і назад. Жанрово творчість Євгенії Кононенко доволі різноманітна: поетична збірка «Вальс першого снігу», численні збірки оповідань та новел про життя дівчинки, дівчини, жінки, бабусі («Колосальний сюжет», «Без мужика. Збірка короткої прози», «Повії теж виходять заміж», «Зустріч у Сан-Франциско», «Новели для нецілованих дівчат», «Книгарня «ШОК», «Кат», «Симбалайн»), детективні та ностальгічні повісті (Ностальгія, Російський сюжет»), романи («Імітація», «Зрада. ZRADA made in Ukraine», «Жертва забутого майстра та «Останнє бажання»), есеї.

Критики часто визначають велику прозу авторки, як постмодерний детектив, хоча сама письменниця вважає свої романи психологічними детективами. Розмаїтою вона є і за ідейно-тематичним звучанням: *любов і пошук власної ідентичності, внутрішні переживання жінки, її особистісне і професійна зростання, стосунки з чоловіком, тема зради, заробітчанства, тема батьків і дітей, тема пострадянського життя, здобуття незалежності тощо*. Сучасна жінка для Євгенії Кононенко – це яскравий приклад постмодерного героя, який живе у часи великих перемін. Жінка – це не просто мати, берегиня родинного вогнища, це, перш за все, особистість, яка прагне задоволення своїх духовних потреб у саморозвитку та визнанні, прагне розуміння та любові. У творах письменниці яскраво зображено внутрішній світ слабкої, але, водночас, такої сильної жінки, яка змушена боротися за своє існування та існування своєї родини та руїнах Радянської імперії у «драних колготах соціалізму».

4. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив. Вперше надрукована в збірці прози із викличною для українських чоловіків назвою «Без мужика» (2005-ий рік). У повісті авторка не марить за країною рад та її кривавими символами, не ностальгує за цілком прагматичними й життєвими аспектами, описаними вище. Її ностальгія радше наївно романтична й лірична, тужливість пов'язана із атмосферою минулих літ.

Письменниця тужить за старими будинками, кав'ярнями та вулицями, за містом, яке втрачає свій лик упродовж комуністичних перебудов та сучасних забудов.

Ця повість не про загадкові вбивства та несподівані появи, а про пам'ять минулого, яку потрібно не бездумно викорчовувати з міста на смітник історії, а зберегти і гармонійно вплести в топографічно-архітектурний ансамбль європейської столиці.

Сюжетний цвях повісті Євгенії Кононенко зав'язаний на вбивстві та детективному розслідуванні. Буквально з перших сторінок авторка занурює

читача в таємничу загибель літнього подружжя Шулік у їхній власній квартирі. До цієї трагічної події додається не менш загадкова втеча їхнього сина з країни Рад до Західної Німеччини. Дві нечувані події сталися у великому місті, вони з минулого наздоганяють майбутніх мешканців квартири, де стався кривавий злочин.

Магістральні теми «Ностальгії» перемишуються із другорядними, але не менш цікавими темами. Поряд із серйозною і скрупульозною детективною лінією, авторка на очах читацької аудиторії пронизує серця двох «детективів» стрілами Амура. Він (Алекс) колишній піаніст-втікач, а тепер бізнесмен, котрий займається вікнами; вона (Лариса) працює у фундації для обдарованих дітей, на шиї в неї студент та старенька бабуся, плюс ремонт на додачу. Їхнє кохання за 40+50+ років, і природно вже не таке палке й жарке, позбавлене любовного шалу й пристрасті. У повісті не знайдеш несамовитих зізнань у коханні та нестримних ромео-джульєтівських емоцій та вчинків. Їхній союз прагматично-романтичний: вона шукає причини злочину та вбивць батьків з його прохання-наказу, а він «оплачує» це все ресторанами, закордонними вікендами, допомогою у ремонті квартири. Бартерні відносини між чоловіком і жінкою - це найнадійніші союзи, які вигадало людство в процесі свого розвитку.

У фільмах та книжках ми звикли бачити в ролі детектива чоловіка. Світова література дала високі зразки детективних жанрів, у яких в основному фігурують представники сильної статі, це і конан-дойлівський Шерлок Холмс, і сіменонівський комісар Мегре, і акунінський Фандорін, і ще багато інших персонажів. Ще з дитинства одним із улюблених американських детективних серіалів був «Коломбо», головну роль виконував Пітер Фальк. А тут, у повісті Є. Кононенко основний персонаж Лариса перебирає неприродну та непритаманну для себе роль, накинута і нав'язана чоловіком, від чого зміщуються акценти в творі і відчужується читацьке сприйняття.

«Ностальгія» Євгенії Кононенко за втраченим часом, за непротими долями під час Другої світової війни та в Радянському союзі, за київською

минувшиною, яка майже стерлася з мапи міста. У повісті авторка змогла поєднати детектив із непередбаченою й закоріненою в українську історію кінцівкою, провести віртуальну екскурсію стародавнім Києвом, а також розповісти історію кохання зрілих людей, і все це з ностальгійною нотою.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. У чому проявляються особливості жіночого письма в літературі постмодерну?
2. Які типи детективів ви знаєте? Що належить до класичних складників детективу?
3. Яких представників сучасної української детективістики ви можете назвати?
4. Чому Є. Кононенко називають письменницею, якій на роду написано писати детективи?

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1

Розвиток жанру «історичний роман» у творчості письменників кінця ХХ ст. Історичний роман Р. Іваничука «Орда». «Щаслива зоря» України: минуле, теперішнє і майбутнє в романі.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку жанру «історичний роман» у творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; поглибити знання студентів класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; удосконалення вмінь й навичок інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення; удосконалення логічного мислення.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Виявляти найважливіші ознаки історичного роману як жанру.
2. Аналізувати літературний твір з урахуванням його естетичної, художньої цінності.
3. Визначати місце і значення історичних творів у літературному процесі ХХ ст.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХУІІ ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Іваничук Р. І. Орда. Харків: Фоліо, 2020. 219 с.

6. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.

7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Історичний роман Р.Іваничука «Орда» - психологічний художній аналіз трагічних подій ХVІІІ ст.
2. Руйнування козацької столиці Батурин: історичні факти, літературні та фольклорні джерела. Країна карликів – символ імперіалістичної системи – Радянського Союзу.
3. Пошук дороги до храму у житті героїв роману. Символіка роману.
4. Роман-псалом «Орда» й ідея відродження національної свідомості українців.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Як можна визначити життєвий матеріал і художній сюжет роману? Чому за жанром «Орда» - химерний роман?
2. Як ви розумієте терміни «роман-притча», «роман-псалом»? У чому своєрідність композиції роману?
3. Чому третя частина твору "Дорога до Храму" — шлях на Голгофу своєї нації?
4. Як ви розумієте образи двох душ (білої і чорної) у нашого народу та образ українського Великодня — вимаршу Гетьмана проти Антихриста?
5. Чому тільки на Голгофі нашої історії може бути збудований наш Храм?
6. Прокоментуйте слова Мотрі : « Воля завжди народжується в крові».
7. Прокоментуйте слова Чечеля: «Мертві оживуть месниками в нащадках!»

8. Чому перша частина роману має назву «Армагедон»?

Заняття № 2

Жіночі постаті в історії Русі-України. Доля української жінки в романі Р. Іваничука «Мальви»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про фактичні відомості з історії української літератури даного періоду; поглибити знання студентів класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; удосконалення вмінь й навичок інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення; удосконалення логічного мислення.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Виявляти найважливіші ознаки історичного роману як жанру.
2. Аналізувати літературний твір з урахуванням його естетичної, художньої цінності.
3. Визначати місце і значення історичних творів у літературному процесі ХХ ст.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Іваничук Р. І. Мальви. Харків: Фоліо, 2019. 235 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Роль жінки в історії Русі-України
2. Історія написання і подальша доля роману «Мальви».
3. «Яничарство» душі сучасних українців як прояв духовного зубожіння.
4. Історія розпаду родини Марії: Алім, Селім і Мальва.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Прокоментуйте слова Р. Іваничука : «Українська історична романістика стала подібною до води, яку привозять у місцевість, де джерела пересохли».
2. Яка була первинна назва твору «Мальви»?
3. Яка тема та ідея роману?
4. Загальнолюдські та національні цінності в романі «Мальви».
5. Мальви-символ незламності українського народу.
6. Яка кульмінація історичного роману «Мальви»?

Заняття № 3

Постмодернізм в українській літературі кінця XX – початку XXI ст.

Проза Марії Матіос. «Солодка Даруся».

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури постмодерну, про класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати

прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі постмодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.
4. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення постмодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХУІІ ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Матіос М. Солодка Даруся. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2020. 208 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

8. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Українська дискусія про постмодернізм.
2. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.
3. Марія Матіос: між традицією і стилізацією.
4. Символіка часу в романі М. Матіос «Солодка Даруся».
5. Міфологія буття українства у прозі.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Жанрові особливості роману.
2. Як Ви розумієте образ Троякої ружі?
3. З якою метою М. Матіос використовує символи у романі? Назвіть їх
4. Концепт гріха у творі. Проблема втручання\невтручання Бога в людське буття.
5. Прокоментуйте слова Д. Павличка : «..найзагадковіше, найпечальніше і найправдивіше творіння з усієї сучасної української літератури..».
6. У чому полягає своєрідність композиції роману?

Заняття № 4

Неомодернізм у сучасній українській прозі. Творчість Олеся Ульяненка. Роман «Сталінка».

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури неомодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію неомодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму

створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі неомодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії неомодерну під час прочитання сучасних творів.
4. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення неомодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
8. Ульяненко О. С. Сталінка Харків Фоліо, 2003. 382 с.

9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Неомодернізм як компенсація розгромленого українського модернізму.
2. Містична безодня у прозі О. Ульяненка.
3. Сталінщина як суспільне явище в романі «Сталінка».
4. Деградація роду Піскарьових протягом кількох поколінь як характерна риса сучасної України, за О.Ульяненком.
5. Мотив злочину і покарання у творчості О.Ульяненка.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Чому твір автора має саме таку назву? У чому роман «Сталінка» - «проекція на день нинішній»?
2. Експресіоністичний творчий метод О. Ульяненка.
3. Чому за жанром «Сталінка» - неомодерний роман?
4. Релігійно-філософська проблематика роману. У чому своєрідність композиції роману?
5. Як ви розумієте образ Лорда-Йони? Чому автор назвав героя Йоною?
6. У чому причина деградації роду Піскурів?
7. Прокоментуйте (послуговуючись текстом) пафосну спрямованість творчості письменника- виборювання християнського світла у язичницькому «царстві» зла.

Заняття № 5

«Станіславівський феномен» сучасного постмодерну. О. Ірванець «Очамимря»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української літератури неомодерну; засвоєння студентами фактичних

відомостей з історії української літератури даного періоду; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію «Станіславського» феномену; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну; удосконалення логічного мислення студентів.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі неомодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
3. Оперувати знаннями з теорії неомодерну під час прочитання сучасних творів.
4. Зіставляти різні погляди на «станіславівський феномен» в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.

6. Ірванець О. В. Очамимря. Київ: Факт, 2003. 75 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. «Станіславівський напрямок» літератури сучасного постмодерну: постаті, твори.
2. Казка для дорослих – повість О. Ірванця «Очамимря».
3. Алюзії та символи у повісті.
4. Особливості мови повісті.
5. Апокаліптичні мотиви у повісті.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Прокоментуйте слова О. Ірванця : «Мої твори про жах- це намагання протягнути руку допомоги».
2. Чому повість «Очамимря» має підназву «Повість безврем'яних літ»?
3. Символіка твору. Які алюзії викликає повість?
4. У чому полягає зло, якщо істота Очамимря хоче їсти?
5. Яку роль зіграв «Станіславський феномен» у розвитку української літератури на рубежі 20-21 ст.? Назвіть представників цього специфічного явища.
6. Чому повість О. Ірванця «Очамимря» - казка для дорослих?

Заняття № 6

Стильові особливості поезії постмодерного періоду. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну. Поезія І. Малковича, О. Ірванця, Р. Скиби, О. Лишеги, Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана.

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української поезії постмодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати поетичний текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення абстрактного мислення студентів.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі постмодерну.
2. Розкривати основні проблеми поетичних творів через порівняння з творами інших поетів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Андрусяк І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
7. Славінська І. М. 33 герої укрліт. Харків: Фоліо, 2011. 411 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну.
2. Видавнича справа в Україні кінця 20 – початку 21 століття.
3. Український поет і видавець І. Малкович. («Канатоходці», «Я загубив свій ключ», «Пісенька про черешню» та/або ін.).
4. Поезія О. Ірванця.
5. Поезія Р.Скиби («Я живу в телефонній буді», «А в очах твоїх падав сніг», «Я не виднівся вам серед туману»).
6. Олег Лишега – український поет, драматург і перекладач, реформатор української поезії.
7. «Екзистенційний колапс» як особлива ситуація медитативного резонансу в поезії Олега Лишеги.
8. Юрій Андрухович і його творчість.
9. Творчий поетичний спадок Оксани Забужко. Основні мотиви лірики.
10. Поезія С. Жадана.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Поняття постмодернізму. Провідні ознаки постмодерністської літератури.

2. Яку мету ставили перед собою літературно-мистецькі гурти?
3. Художні засоби та жанр вірша І. Малковича «З янголом на плечі».
4. Р. Скиба - нове слово в українській дитячій поезії.
5. Назвіть ідеологів-засновників літературного об'єднання «Бу-Ба-Бу», заснованого 1985 року у Львові.
6. Провідні мотиви поезії О. Забужко.
7. Своєрідність стилю та мотивів поетичних творів С. Жадана.
8. Охарактеризуйте поетичну творчість письменників.

Заняття № 7 - 8

Феміністичний дискурс сучасної української прози. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко. Лада Лузіна. Цикл «Київські відьми»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про феміністичний дискурс сучасної української прози постмодерну; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення логічного мислення студентів.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.

3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Забужко О. С. Сестро, сестро. Київ: Факт, 2009. 260 с.
6. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
7. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
8. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
9. Лада Лузіна. Київські відьми. Меч і хрест. Харків: Фоліо, 2012. 431 с.
10. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
11. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Сучасної української жіноча проза і питання фемінізму. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози.
2. Роль О.Забужко в сучасному літературному процесі. Оксана Забужко – авторка першого українського бестселера.

3. Мотив конформізму і прагнення людини володіти іншою в оповіданні О.Забужко «Дівчатка»?
4. Зображення сучасного медіапростору в повісті «Я, Мілена».
5. Автобіографічне оповідання «Сестро, сестро».
6. Лада Лузіна –журналістка і письменниця. Роман «Київські відьми» (ч.1 «Меч і хрест») – широка панорама життя сучасного Києва.
7. Етнографічні, історичні, літературні та містичні паралелі як характерна ознака роману.
8. Особливості композиції роману. Особливості часового простору в романі.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Літературний напрям фентезі в оцінках сучасної критики.
2. Ознаки фентезі у «Київських відьмах».
3. Прецедентний текст як міфологічна основа повісті.
4. Релігійно-філософський напрямок твору.
5. Спеціальні художні засоби образності мови твору.Феномен сучасної української прози.
- 6.Тема (що дала назву твору) та ідея твору.
7. Сюжет і композиція оповідання.
8. Художньо-стильові особливості твору «Сестро, сестро».

Заняття № 9

Особливості жіночого письма (проза). Роман Люко Дашвар «Рай.Центр» - книга про сучасне покоління українців

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української прози постмодерну, зокрема феміністичний дискурс; з'ясування

особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Дашвар Люко. РАЙ.центр. Київ: КСД, 2022. 304 с.
6. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
7. Ільницький М. Українська літературознавча думка XX століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
8. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

9. Малярчук Т. В. Звірослов. Харків: Фоліо, 2009. 281с.
10. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
11. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Люко Дашвар – «Золота письменниця України-2012».
2. «Рай. Центр» - роман про сучасну молодь.
3. Рай, центр, космос як символи та алегорії.
4. Особливості композиції роману.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Яка головна ідея та тематика роману?
2. Яка проблематика твору?
3. Охарактеризуйте київський простір у романі «Рай. Центр».
4. Мова роману.
5. Символіка роману.

Заняття № 10

Психологічна драма І. Роздобудько «Гудзик»

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку сучасної української прози постмодерну; засвоєння студентами фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які

уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення мислення студентів.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Дашвар Люко. РАЙ.центр. Київ: КСД, 2022. 304 с.
6. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
7. Ільницький М. Українська літературознавча думка XX століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
8. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
9. Малярчук Т. В. Звірслов. Харків: Фоліо, 2009. 281с.
10. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

11. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Ірен Роздобудько роман «Гудзик» – роман про любов, вірність, зраду.
2. Особливості композиції роману.
3. Поняття «полісюжетність», «полігеографічність» тексту як характерна особливість твору.
4. Часовий простір і географія роману «Гудзик».

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Охарактеризуйте жанрові особливості мелодрами «Гудзик».
2. У чому проявляються особливості жіночого письма в літературі постмодерну?
3. Часовий простір та географія роману.
4. Яка тема та ідея психологічного роману?
5. Поняття «полісюжетність» і «полігеографічність» тексту як характерна особливість роману

Заняття № 11

Сучасна українська детективна література. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив

Мета вивчення

Формування теоретичних знань про основні тенденції розвитку детективного жанру; засвоєння студентами фактичних відомостей про етапи становлення детективного жанру в українській літературі; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей

текстів даного жанру; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного детективного жанру.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Дашвар Люко. РАЙ.центр. Київ: КСД, 2022. 304 с.
6. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
7. Ільницький М. Українська літературознавча думка XX століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
8. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
9. Малярчук Т. В. Звірслов. Харків: Фоліо, 2009. 281с.
10. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

10. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Детектив як літературний жанр. Класичні складники детективу.
2. Типи детективів.
3. Етапи становлення детективного жанру в українській літературі.
4. Феміністична творчість Є. Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики.
5. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Своєрідність детективного сюжету у прозі Є. Кононенко.
2. Образ героїні, який поєднує романи «Імітація», «Зрада» і повість «Ностальгія».
3. Прокоментуйте вислів : «У пошуках втраченого Києва» щодо повісті «Ностальгія».
4. Які типи детективів ви знаєте? Що належить до класичних складників детективу?
5. Яких представників сучасної української детективістики ви можете назвати?
6. Чому Є. Кононенко називають письменницею, якій на роду написано писати детективи?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Відповідно до визначених критеріїв поточний контроль здійснюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Оцінювання				
Пункт оцінки	% підсумкової оцінки		Групове чи індивідуальне оцінювання	Посилання на РН дисципліни
	денна	заочна		
Лекції	0	0	індивідуальне	1-9
Практичні заняття	40	10	індивідуальне	1-9
Іспит	60	90	індивідуальне	1-9
Разом	100	100		

Шкала оцінювання навчальної діяльності здобувача вищої освіти

Оцінка за шкалою силабусу	Кількість набраних балів	Критерії оцінювання
		Здобувач вищої освіти
A	90-100	Відмінно (грунтовні системні знання щодо творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду, характеристика класифікації тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; з незначною кількістю помилок)
B	82-89	Добре (системні знання щодо творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду, характеристика класифікації тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; вище середнього рівня з кількома помилками)
C	74-81	Добре (наявність загальних знань щодо творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду, характеристика класифікації тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст., але з певною кількістю суттєвих помилок)
D	64-73	Задовільно (наявність певних поверхневих знань щодо творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з

		історії української літератури даного періоду, характеристика класифікації тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст., але зі значною кількістю недоліків)
Е	60-63	Задовільно (творчості письменників ХХ ст., фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду, характеристика класифікації тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст., але з великою кількістю недоліків)
ґх	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
ґ	0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Проведення практичних занять уможливорює вирішувати основну дидактичну мету - розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Завдання практичного заняття:

- підготовка до самостійного виконання практичних завдань;
- підготовка студентів до контрольних робіт та іспиту;
- набуття вмінь застосування теоретичних знань на практиці;
- підготовка студентів до майбутньої практичної діяльності тощо.

Основною вимогою до проведення практичних занять є забезпечення розуміння студентами теоретичних основ і творчого виконання практичної роботи. Ефективність практичного заняття залежить від самостійності виконання роботи кожним студентом.

Практичні заняття проводяться в об'ємі, не меншому, ніж зазначений у цьому комплексі для таких занять.

При підготовці до практичних занять викладачеві бажано обговорити зі студентами структуру заняття, та вимоги до них, а саме: здобувач вищої освіти повинен проаналізувати свій конспект лекції, рекомендовані літературні та нормативні джерела до теми, скласти робочий запис відпрацьованого матеріалу і використати його при відповіді на запитання заняття.

При проведенні практичних занять викладач заздалегідь формує структуру проведення заняття, у якому визначає порядок і послідовність заслуховування підготовлених відповідно до теми заняття доповідей, обговорення їх, опитування студентів, проведення захисту рефератів, у разі наявності таких та проведення дискусії з теми заняття.

Практичні заняття є найважливішим засобом розвитку у майбутніх спеціалістів досвіду самостійної діяльності. Це досягається шляхом виконання відповідних умов:

- продумане планування навчального матеріалу: встановлення логічного зв'язку з матеріалами, вивченими раніше, використання знань, отриманих на лекціях на професійній і міжпредметній основі;
- озброєння студентів методикою читання і конспектування, складання планів і тез виступу, вирішення задач, виконання практичного завдання і написання звітів;
- урахування індивідуальних особливостей і готовності в до виконання практичного завдання, звертання уваги на найбільш складні для засвоєння розділи, оснащення робочих місць сучасними технічними засобами навчання, електронно-обчислювальними машинами тощо;
- раціоналізація самостійних занять студентів: правильне визначення витрат часу, оптимізація змісту і внесення до системи завдань оптимального

поєднання методів навчання. Формування умінь і навичок відбувається через різні дії та багаторазові повторення - через вправи.

Оцінка доповідей, відповідей на запитання оцінюються за національною шкалою, про що ставиться відмітка у журналі академгрупи.

При проведенні занять, крім відповідей на питання (відповідно до рекомендованих планів), студентами розв'язуються ситуативні завдання (задачі).

Оцінювання вирішення ситуативних завдань проводиться також за національною шкалою, про що робиться відмітка в журналі академгрупи.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання № 1

Розвиток жанру «історичний роман» у творчості письменників кінця ХХ ст. Історичний роман Р. Іваничука «Орда». «Щаслива зоря» України: минуле, теперішнє і майбутнє в романі.

Мета самостійної роботи

Формування знання студентів класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників ХХ ст.; удосконалення вмінь й навичок інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення; удосконалення логічного мислення.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Виявляти найважливіші ознаки історичного роману як жанру.
2. Аналізувати літературний твір з урахуванням його естетичної, художньої цінності.
3. Визначати місце і значення історичних творів у літературному процесі ХХ ст.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
3. Іваничук Р. І. Орда. Харків: Фоліо, 2020. 219 с.
4. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

6. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с

Зміст завдання самостійної роботи

1. Історичний роман Р. Іваничука «Орда» - психологічний художній аналіз трагічних подій XVIII ст.
2. Руйнування козацької столиці Батурина та історичні факти і літературні джерела.
3. Пошуки дороги до храму у житті героїв роману «Орда».
4. Минуле, теперішнє і майбутнє України у романі «Орда».
5. Роман Іваничук – патріарх сучасної історичної прози.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте роман як психологічний художній аналіз трагічних подій XVIII ст.
2. Розкрийте причину руйнування козацької столиці Батурина та історичні факти і літературні джерела.
3. Пошуки дороги до храму у житті героїв роману «Орда».
4. Визначте минуле, теперішнє і майбутнє України у романі «Орда».
5. Чому Романа Іваничука вважають – патріархом сучасної історичної прози?

Завдання № 2

Жіночі постаті в історії Русі-України. Доля української жінки в романі Р. Іваничука «Мальви»

Мета самостійної роботи

Поглибити знання студентів класифікацію тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей історичних творів письменників XX ст.; удосконалення вмінь й навичок інтерпретувати прозовий текст, здатність

сприймати його з урахуванням часу і задуму створення; удосконалення логічного мислення.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1. Виявляти найважливіші ознаки історичного роману як жанру та аналізувати літературний твір з урахуванням його естетичної, художньої цінності.
2. Визначати місце і значення історичних творів у літературному процесі ХХ ст.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
3. Іваничук Р. І. Мальви. Харків: Фоліо, 2019. 235 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Питання заняття

1. Символіка назви роману.
2. Історія написання і подальша доля роману «Мальви».
3. Характеристика головних персонажів твору та історичних осіб.
4. Історія розпаду родини Марії: Алім, Селім і Мальва.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Охарактеризуйте епіграфи до кожного розділу роману.

2. Прокоментуйте слова Р. Іваничука : «Українська історична романістика стала подібною до води, яку привозять у місцевість, де джерела пересохли».
3. Чому Р. Іваничук дав назву твору «Мальви»? Охарактеризуйте символіку назви твору.
4. Охарактеризуйте українсько-турецькі взаємини у тексті твору
5. Охарактеризуйте історію розпаду родини Марії: Алім, Селім і Мальва.

Завдання № 3

Постмодернізм в українській літературі кінця XX – початку XXI ст. Проза Марії Матіос. «Солодка Даруся».

Мета самостійної роботи

З'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників.
2. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.
3. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення постмодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусяк І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХУІІ ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Матіос М. Солодка Даруся. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2020. 208 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.
2. Марія Матіос: між традицією і стилізацією.
3. Символіка часу в романі М. Матіос «Солодка Даруся».
4. Міфологія буття українства у прозі М. Матіос.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте українську дискусію про постмодернізм.
2. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.
3. Порівняйте класифікації постмодерної української літератури В. Єшкілева та Т. Гундорової.
4. Марія Матіос: між традицією і стилізацією.
5. Символіка часу в романі М. Матіос «Солодка Даруся».
6. Охарактеризуйте головних героїв твору.

Завдання № 4

Неомодернізм у сучасній українській літературі кінця XX – початку XXI ст. Творчість О. Ульяненка

Мета самостійної роботи

Розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію неомодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну;

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі неомодерну.
2. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників. Оперувати знаннями з теорії неомодерну під час прочитання твору.
3. Зіставляти різні погляди на джерела виникнення неомодерну в українській літературі.

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця XX - початку XXI ст. Київ: Національний книжковий проєкт, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ільницький М. Українська літературознавча думка XX століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.

6. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Неомодернізм як компенсація розгромленого українського модернізму.
2. Сталінщина як суспільне явище в романі «Сталінка».
3. Мотив злочину і покарання у творчості О.Ульяненка.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Містична безодня у прозі О. Ульяненка.
2. Неомодернізм як компенсація розгромленого українського модернізму.
3. Сталінщина як суспільне явище в романі «Сталінка».
4. Деградація роду Піскарьових протягом кількох поколінь як характерна риса сучасної України, за О.Ульяненком.
5. Мотив злочину і покарання у творчості О.Ульяненка.

Завдання № 5

«Станіславівський» феномен сучасного постмодерну. О. Ірванець «Очамимря».

Мета самостійної роботи

Розгляд та класифікація тематики письменників «Станіславівського феномену», проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію неомодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури неомодерну.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Розкривати основні проблеми прозових творів через порівняння з творами інших письменників «Станіславівського феномену».
2. Оперувати знаннями з теорії неомодерну під час прочитання сучасних творів.
3. Зіставляти різні погляди на «станіславівський феномен» в українській літературі

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
6. Ірванець О. В. Очамимря. Київ: Факт, 2003. 75 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. «Станіславський напрямок» літератури сучасного постмодерну.
2. Казка для дорослих – повість О.Ірванця «Очамимря».
3. Алюзії та символи у повісті.
4. Особливості мови повісті. Апокаліптичні мотиви у повісті.

**Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь
здобувачів вищої освіти**

1. «Станіславівський напрямок» літератури сучасного постмодерну; назвіть постаті, твори, що належать до даного напрямку.
2. Укладіть тлумачний словник ономастичного простору повісті.
3. Порівняйте образ казкового героя Кирила Кожум'яки та головного героя повісті.

Завдання № 6

Стильові особливості поезії постмодерного періоду. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну. Поезія І. Малковича, О. Ірванця, Р. Скиби, О. Лишеги, Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана.

Мета самостійної роботи

З'ясування особливостей найяскравіших явищ, які уособлюють концепцію постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати поетичний текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі постмодерну.
2. Розкривати основні проблеми поетичних творів через порівняння з творами інших поетів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів..

Література

1. Андрусак І. Сучасна українська література кінця ХХ - початку ХХІ ст. Київ: Національний книжковий проект, 2010. 464 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
3. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну.
О.Ірванець. Вірші останнього десятиліття.
2. Юрій Андрухович і його творчість.
3. Творчий поетичний спадок Оксани Забужко.
4. Поезія Романа Скиби, Олега Лишеги, Сергія Жадана.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Літературні напрямки та угруповання сучасного постмодерну.
2. Поезія О.Ірванця.
3. Поезія І.Малковича («Канатоходці», «Я загубив свій ключ...», «Пісенька про черешню»).
4. Поезія Р.Скиби («Я живу в телефонній буді», «А в очах твоїх падав сніг», «Я не виднівся вам серед туману»).
5. Поезія О.Лишеги («Поки не пізно, бийся головою об лід» та ін.).
6. Поезія Ю.Андруховича («Мова», «Мій хрест», «Балада повернення», «Грифон», «Сумнів», «Орфей хронічний»).

7. Поезія О.Забужко («Мій дім вас не любив», «Цей чоловік вродився з дерева» та ін.).
8. Дайте визначення термінів «верлібр», «білий вірш». Наведіть приклади з творів зазначених авторів.

Завдання № 7

Феміністичний дискурс сучасної української прози. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко. Лада Лузіна. Цикл «Київські відьми»

Мета самостійної роботи

З'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів.
3. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
2. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
3. Забужко О. С. Сестро, сестро. Київ: Факт, 2009. 260 с.
4. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
6. Лада Лузіна. Київські відьми. Меч і хрест. Харків: Фоліо, 2012. 431 с.
7. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Сучасної української жіноча проза і питання фемінізму.
2. Лада Лузіна – українська російськомовна журналістка і письменниця.
3. Роман «Київські відьми» (ч.1 «Меч і хрест») – широка панорама життя сучасного Києва.
4. Особливості композиції роману.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Запишіть у хронологічному порядку цикл романів та повістей «Київські відьми».
2. Охарактеризуйте поняття «фентезі».
3. Розкажіть легенди, на які посилається автор у романі «Меч і хрест».
4. Ознайомтеся зі збіркою статей і інтерв'ю «Как я была скандальной журналисткой» (2004).

**Особливості жіночого письма (проза). Роман Люко Дашвар
«Рай.Центр» - книга про сучасне покоління українців**

Мета самостійної роботи

Розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього періоду; з'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Дашвар Люко. РАЙ.центр. Київ: КСД, 2022. 304 с.
3. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.
4. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
5. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.

6. Малярчук Т. В. Звірослов. Харків: Фоліо, 2009. 281с.
7. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Люко Дашвар – «Золотий письменник України-2012».
2. «Рай.Центр» - роман про сучасну молодь.
3. Рай, центр, космос як символи та алегорії.
4. Особливості композиції роману.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Охарактеризуйте символічні образи роману: рай, центр, космос.
2. Виправте помилки у твердженнях:
 - Макара звали Олексій Макаров, він був студентом-філологом.
 - Після закінчення навчання Макар мріяв стати журналістом.
 - Люба ділила усіх людей на багатих, бідних і дурних.
 - На момент знайомства з Максом Люба працювала касиркою у супермаркеті.
 - Гоцик був студентом Києво-Могилянської академії.
 - На жаль, Гоцик був сиротою.
 - Свира і Микишка – не імена, а прізвиська.
 - Прізвище у козаків-кумів було однакове – Дорошенко.
 - Куми поклялися серед Десни 340 років назад: якщо врятуються, ніколи не пити горілку.
 - Люба , Гоцик та Макс разом винаймали квартиру.
 - Ця квартира знаходилася у самому центрі Києва – на Хрещатику.
 - Жінка, у якої підробляла Люба, замість імені кликала її «дурне ледащо».
 - Люба про себе називала її Мартазаврою.

Завдання № 9

Психологічна драма І. Роздобудько «Гудзик».

Мета самостійної роботи

З'ясування особливостей найяскравіших явищ та особистостей, які уособлюють концепцію феміністичного постмодерну; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну; удосконалення мислення студентів (абстрактне, логічне, образне, асоціативне).

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного процесу на етапі феміністичного дискурсу постмодерну.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів через порівняння з творами інших авторів. Оперувати знаннями з теорії постмодерну під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

6. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Психологічна драма І.Роздобудько «Гудзик»: полісюжетність, полігеографічність тексту.
2. Найменша деталь як початок щастя або трагедії («Гудзик»).
3. Феміністичний дискурс сучасної жіночої прози О. Забужко.
4. Мотив конформізму і прагнення людини володіти іншою в оповіданні О.Забужко «Дівчатка».
5. Думка про боротьбу творця зі своїм образом-твором у повісті О.Забужко «Я, Мілена».

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Дайте визначення понять «деталь», «феміністичний дискурс», «конформізм».
2. Продовження історії головних героїв «Рай.Центру» Люк Дашвар у трилогії «Биті є».
3. Типологія характерів у романі Люко Дашвар «Рай.Центр».
4. Визначте схожі та відмінні ознаки модерного феміністичного духу творчості А.Кобилянської, Лесі Українки та О.Забужко. Охарактеризуйте поняття «фентезі».

Завдання № 10

Сучасна українська детективна література. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив

Мета самостійної роботи

Розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього жанру; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки літературного жанру детективу.
2. Розкривати особливості прозових феміністичних творів даного жанру через порівняння з творами інших авторів. Оперувати знаннями з теорії літератури під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

6. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Загальний огляд сучасної української детективної літератури.
2. Повість Є. Кононенко «Ностальгія» - сучасний український детектив.
3. Портрет покоління в повісті «Ностальгія». Лада Лузіна – українська російськомовна журналістка і письменниця.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Назвіть характерні риси детективного твору.
2. Назвіть представників детективного жанру в українській літературі.
3. Спираючись на текст повісті «Ностальгія», погодьтеся або спростуйте думку О.Соловей про те, що «Київ Є.Кононенко – це український Вавилон, де жити насправді важко».

Завдання № 11

Сучасне покоління у романі Любка Дереша «Поклоніння ящірці».

Мета самостійної роботи

Засвоєння студентами фактичних відомостей з історії української літератури даного періоду; розгляд та класифікація тематики, проблематики, жанрово-стильових особливостей текстів цього напрямку; удосконалення вмінь й навичок студентів інтерпретувати прозовий текст, здатність сприймати його з урахуванням часу і задуму створення, розуміти специфіку світовідчуття літератури постмодерну.

Результати навчання

Після виконання завдання для самостійної роботи здобувач буде (спроможний):

1. Знати найважливіші ознаки українського молодіжного постмодерну.
2. Розкривати особливості творів даного автора через порівняння з творами інших авторів. Оперувати знаннями з теорії літератури під час прочитання сучасних творів.

Література

1. Агеєва В. П. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2008. 360 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури XI-XVII ст.: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. С. 14 – 42.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2013. 341 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008. 280 с.
5. Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво "Кліо", 2014. 432 с.

6. Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття. Західна Україна, еміграція: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 352 с.
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. Т.1. Київ: Академія, 2007. 608 с.
8. Стальна Т., Кикоть Н. Якщо не я, то хто? Біобібліографічний покажчик наукових праць Тамари Іванівни Гундорової. Мюнхен, 2015. 112 с.
Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ: Академія, 2008. 248 с.

Зміст завдання самостійної роботи

1. Любка Дереш – яскравий представник сучасної української постмодерної літератури.
2. Нове покоління і проблеми молодіжної субкультури у романі Любка Дереша «Поклоніння ящірці».
3. Виправдовування вбивства як спростування Ф. Достоевського.
4. Особливості мови роману.

Завдання та питання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Любка Дереш – яскравий представник сучасної української постмодерної літератури.
2. Нове покоління і проблеми молодіжної субкультури у романі Любка Дереша «Поклоніння ящірці».
3. Виправдовування вбивства як спростування Ф. Достоевського.
4. Особливості мови роману.

Критерії оцінювання самостійної роботи

У відповідності до визначених критеріїв самостійна робота оцінюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

З метою контролю виконання завдань самостійної роботи студенти готують реферати та папки з матеріалами виконаної самостійної роботи, який здають наприкінці практичних занять на перевірку викладачеві.

Оцінювання				
Пункт оцінки	% підсумкової оцінки		Групове чи індивідуальне оцінювання	Посилання на РН дисципліни
	денна	заочна		
Лекції	0	0	індивідуальне	1-9
Практичні заняття	40	10	індивідуальне	1-9
Залік	60	90	індивідуальне	1-9
Разом	100	100		

Шкала оцінювання

Бали	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

1. Предмет і мета курсу «Сучасна українська література». Зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами.
2. Розвиток жанру «історичний роман» у творчості письменників кінця ХХ ст.
3. Роман Іваничук – патріарх сучасної історичної прози. Історія написання і подальша доля роману Р. Іваничука «Мальви».
4. «Яничарство» душі сучасних українців як прояв духовного зuboжіння, за романом «Мальви».
5. Історія розпаду родини головної героїні роману «Мальви» Марії: Алім, Селім, Мальва.
6. Загальнолюдські та національні цінності в романі Р. Іваничука «Мальви».
7. Жіночі постаті в історії Русі-України. Доля української жінки в романі Р. Іваничука «Мальви»
8. Історичний роман «Орда» - психологічний художній аналіз трагічних подій ХVІІІ ст.
9. Руйнування козацької столиці Батурина та історичні факти і літературні джерела в романі Р.Іваничука «Орда».
10. Пошуки дороги до храму у житті героїв роману «Орда».
11. Минуле, теперішнє і майбутнє України у романі «Орда».
12. Країна карликів у романі Р. Іваничука «Орда» - символ імперіалістичної системи – Радянського Союзу.
13. Історичне і фантастичне в романі Р.Іваничука «Орда».
14. Патріотичні ідеї в романі Р.Іваничука «Орда».
15. Роман-псалом Р. Іваничука «Орда» й ідея відродження національної свідомості українців.
16. Постмодернізм у сучасній українській літературі.
17. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.
18. Творчість М.Матіос у контексті сучасної української літератури.

19. Роман «Солодка Даруся» (загальний огляд). Українська дискусія про постмодернізм.
20. Марія Матіос: між традицією і стилізацією.
21. «Безодня» життя головної героїні роману М. Матіос «Солодка Даруся».
22. Символіка часу, композиція роману М. Матіос «Солодка Даруся».
23. Неомодернізм у сучасній українській прозі. Творчість Олесь Уляненко.
24. Лауреат Малої Шевченківської премії О. Уляненко і його творчість (загальний огляд).
25. Містична безодня у прозі О. Уляненка.
26. Роман О. Уляненка «Сталінка» як зріз українського суспільства.
27. Своєрідність композиції роману О. Уляненка «Сталінка».
28. Сталінщина як суспільне явище в романі О. Уляненка «Сталінка».
29. Деградація роду Піскарьових як характерна риса сучасної України у романі О. Уляненка «Сталінка».
30. Біблійні алюзії, апокаліптичні мотиви та гіперболізація гріху в романі О. Уляненка «Сталінка».
31. Мотив злочину і покарання в романі О. Уляненка «Сталінка».
32. «Чорний гумор» у сучасній українській постмодерній прозі. Юрій Винничук – батько «чорного» гумору в сучасній українській літературі.
33. «Ги-ги-и-2» як гротескне зображення нової української держави.
34. Суржик в сучасній українській прозі. Особливості гумору в оповіданнях Б. Жолдака «Не пахнуть», «Вельми», «Глинопис», «Литка» та ін.
35. «Станіславський напрямок» літератури сучасного постмодерну; постаті, твори.
36. Казка для дорослих – повість О. Ірванця «Очамимря».
37. Алюзії та символи у повісті О. Ірванця «Очамимря».
38. Апокаліптичні мотиви в повісті О. Ірванця «Очамимря».
39. Особливості мови повісті О. Ірванця «Очамимря».
40. Літературні напрямки та угруповання в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття.

41. Видавнича справа в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття. І. Малкович.
42. Поезія О. Ірванця. Вірші останнього десятиліття.
43. Український поет і видавець І. Малкович.
44. «Бубабісти» і Юрій Андрухович. Поезія Ю. Андруховича.
45. Поезія О. Лишеги.
46. Поезія Р. Скиби.
47. Поезія С. Жадана.
48. «Екзистенційний колапс» як особлива ситуація медитативного резонансу в поезії Олега Лишеги.
49. Творчий поетичний спадок Р. Скиби.
50. Особливості поезії О. Лишеги.
51. Феміністичний дискурс сучасної української прози.
52. Тематичне і жанрове розмаїття сучасної жіночої прози О. Забужко.
53. Жіноча поезія українського постмодерну. Поезія О. Забужко.
54. Особливості жіночого письма в сучасній українській літературі. Оксана Забужко. Оповідання «Дівчатка».
55. Феміністичний постмодерн. О. Забужко. Оповідання «Сестро, сестро».
56. Лада Лузіна – журналістка і письменниця. Роман Лади Лузіної «Київські відьми» (ч.1 «Меч і хрест») – широка панорама життя сучасного Києва.
57. Минуле і сучасність у фантастичному світі роману Л. Лузіної «Київські відьми».
58. Етнографічні, історичні, літературні та містичні паралелі як характерні ознаки роману «Меч і хрест».
59. Люко Дашвар – «Золотий письменник України- 2012». «Рай.Центр» Люко Дашвар – роман про сучасну молодь.
60. Особливості композиції роману Люко Дашвар «Рай.Центр».
61. Зображення «космосу» у романі Люко Дашвар «Рай.Центр».
62. Міфологічно-фантастичний світ у романі Люко Дашвар «Рай.Центр».
63. Символіка збірки новел «Звірослов» Тані Малярчук.

64. Особливості жіночого письма. Ірен Роздобудько — українська журналістка, письменниця, поетеса.
65. Своєрідність композиції драми І. Роздобудько «Гудзик».
66. Психологічна драма І. Роздобудько «Гудзик»: полісюжетність, полігеографічність тексту.
67. Сучасний український детектив. Повість Є. Кононенко «Ностальгія». Портрет покоління в повісті.
68. Детектив як літературний жанр. Класичні складники детективу.
69. Типи детективів. Етапи становлення детективного жанру в українській літературі
70. Феміністична творчість Є. Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики в повісті Є. Кононенко «Ностальгія».
71. Вірші сучасних авторів напам'ять (4 вірші).

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

У відповідності до визначених критеріїв підсумковий контроль здійснюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Оцінювання				
Пункт оцінки	% підсумкової оцінки		Групове чи індивідуальне оцінювання	Посилання на РН дисципліни
	денна	заочна		
Лекції	0	0	індивідуальне	
Практичні заняття	40	10	індивідуальне	ПРНА01
Залік	60	90	індивідуальне	ПРНП010
Разом	100	100		

Шкала оцінювання

Бали	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Тематичний план	5
Навчальний контент. Лекції.....	7
Плани практичних занять.....	97
Критерії оцінювання під час поточного контролю.....	118
Методичні вказівки (рекомендації) для викладачів, які проводять практичні заняття.....	120
Завдання для самостійної роботи.....	122
Критерії оцінювання самостійної роботи.....	142
Питання для підсумкового контролю знань і вмінь студентів.....	143
Критерії оцінювання під час підсумкового контролю	147

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичний посібник

Електронне видання

Упорядник – Назаренко Оксана Миколаївна

В авторській редакції

Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 8,94.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com